

SLOVENSKI

vestnik

Letnik IXX.

Celovec, petek, 3 januar 1964

Štev. 1 (1127)

S čutom odgovornosti in iskrenosti na skupno delo v novem letu

Leta, v katero stopamo, ni novo, marveč je le nadaljevanje starega. Zato veljajo tudi za novo leto ista načela in obstajajo za našo narodno skupnost na Koroškem isti problemi kakor v starem letu. Potemtakem so tudi naše želje in težnje ob začetku tega leta preproste in enostavne. Zelimmo postati, biti in ostati tvorniki del družbe, v kateri živimo, enakopravni na vseh področjih narodnega življenja in kot taki izpolnjevati najbolj plemenito dolžnost sleherne manjšine, da je most med sosednima narodoma in državam in na ta način doprinese svoj delež v občeločevskem stremjenju po mednarodnem sporazumevanju in miru v svetu.

Vse naše narodne organizacije so ob koncu starega leta imele svoje zbere in na teh podale tudi nekeke bilanca svojega dela in ustvarjanja. Ocene, kakor so razvidne iz posameznih poročil, grejo od „najuspešnejšega leta 1963“ do bolj kritičnih ugotovitev naše sodobne stvarnosti. Če namreč motimo svoj večerajšnji in današnji dan, moramo ugotoviti, da so nam sicer jasna izhodišča in načela za naše delo, da pa izsledki iz naših nikdar niso postali obvezni za celoto. V skromnosti naših razmer in ob pomanjkanju večjega števila kadra se je več ali manj po sili razmer razvil skoro v vseh organizacijah nekako nazor, češ da je delo te ali one organizacije edina naloga na svetu, da je dosega te ali one zahteve in zasedba tega ali onega mesta naš najosnovnejši narodnostni problem. Vsaka narodnostna skupina pa, ki hoče polno živeti, mora biti aktivna in tvorna v vseh funkcijah, ki jih terja življenje. Zaradi tega mora ob vsej potrebi deliti dela in ob vseh razumljivih različnih svetovnonazornih pogledih vsakemu izmed nas biti sleherna naša potreba prav tako pri srcu kot naloga, ki mu jo neposredno nalaga funkcija ali službeno mesto. Vsako izmikanje naporom, ki so v trdi vsakdanjosti najni, da se vzdržimo v boju za obstanek, utegne sicer za nas postati prav kmalu usodno.

Zato mora na primer nezadovoljivo stanje na šolskem področju biti skrb slehernega našega človeka. Dejstvo, da sta letos ob 1670 prijavljenih učencih več kot dve tretjini naših otrok brez slehernega pouka v materinščini, ne smo prezrli nobeden, ki mu je resno za naš narodni obstoj in nadaljnji razvoj, kajti tega vprašanja ne bo mogoč rešiti noben, pa naj bo še tako sposoben, nadzornik sam.

Veseli nas, da se je tudi druga stran vključila v upravičeno kritiko politike celovškega ordinariata do koroških Slovencev. Ves razvoj in zlasti v zadnjih tednih starega leta v ves svet razposlane nedvoumne okrožnice ordinariata pa kažejo, da nas ne smejo uspavati še tako lepe drugačne izjave in obljube iste strani.

Menda je prav ob začetku leta umestna tudi beseda k našim skupnim naporom. Brez dvoma so bili vsi uspehi doseženi le enotno in je zato akcijska enotnost slej ko prej nujen postulat za sleherni skupni in organizacijski. Pogoj za iskreno sodelovanje pa je, da se vsak drži sklepov in se za hribom le-teh ne poslužuje še svojih vez, da bi izbil za svojo skupino še posebno ugodnosti. Pri skupnih težnjah ne sme biti droblinčarskih lastnih želja in ločenih pogledov, marveč morajo biti vodilo le skupni interesi vsega našega ljudstva. Drugačno pojmovanje skupnih naporov postane lahko usodno ne le za bodočnost, marveč tudi za dosežene rezultate.

Mislim, da ni potrebno na tem mestu prikazati še ponovno uspehe in napake našega dela, ki so bili prikazani v raznih poročilih posameznih organizacij. Iz vseh poročil pa je izzvenela ena ugotovitev: manjka nam sicer, vse obsegojoči politični, gospodarski, socialni in kulturni narodnostni program in manjka nam strnjena, strumska organizacijska sila za učinkovito izvedbo takega programa. To pa sta bistveni nalogi, ki nas čakata v tekočem letu. Sodobno narodnostno delo ne more biti pasivno preizvajanje in obnavljanje preživelih idej in oblik, naše narodnostno vprašanje je mogoče rešiti le v smislu sodobne koncepcije manjšinske politike z iskrenim in odgovornim sodelovanjem vseh, ki jih združuje in povezuje enotna idejna, vsebinska in programska osnova dela, iskanje in ustvarjanja.

Ze v neposredno sledečih tednih bomo lahko preskusili, v kolikor smo res sposobni za iskreno sodelovanje in v kolikor smo kos nalogam, ki jih nam narekuje čas. Kakor znano bomo 1. marca volili nove občinske odbore. Da bodo le-ti kot neposredna oblast naših krajev imeli pravilno razumevanje za naše gospodarske, kulturne in narodnostne težnje, je odvisno v prvi vrsti od nas in naših tozadevnih naporov. Če bomo znali pravilno zajeti vsi široko problematiko vsega prebivalstva naših občin in pravilno pojmovati potrebno skupnost ter najti pravilne odnose tudi do vseh demokratičnih sil ne glede na strankarsko pripadnost in ne bomo videli le svoje interese, bo v novih občinskih zastopstvih brez dvoma več naših ljudi in več razumevanja tudi za naše narodnostne težnje. V nasprotnem primeru pa bomo sami krivi drugemu razvoju.

Zato pojdemo vsi s čutom odgovornosti in iskrenosti na delo in porabimo že to delo za občinske volitve za našo vsesplošno organizacijsko obnovo in zlasti za proučevanje in spoznanje potreb našega ljudstva, da bomo po uspešnih občinskih volitvah pristopili lahko k sklepanju jasne narodnostne programa za neposredno in daljšo bodočnost.

Dr. Franci Zwitter
predsednik Zveze slovenskih
organizacij na Koroškem

Občni zbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem:

Hočemo biti lojalni in zavestni državljani Avstrije

vendar se s tem nikakor nočemo in ne moremo odpovedati svojim narodnostnim pravicam

V soboto, dne 21. decembra, je bil v Celovcu občni zbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, katerega so se udeležili delegati vseh včlanjenih zvez in društev ter številni zastopniki našega gibanja iz vseh predelov južne Koroške. Kot častni gostje pa so bili na zboru navzoči sekretar Glavnega odbora SZDL Slovenije inž. Vitja Rode, sekretar komisije za manjšinska in izseljeniška vprašanja ter mednarodne zveze Jože Gačnik in tričlanska delegacija slovenske narodnostne skupine iz Italije — podpredsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Izidor Predan, tajnik Slovenske prosvetne zveze v Trstu Lojze Abram in predsednik Slovenskega prosvetnega društva »Ivan Trinko« iz Beneške Slovenije Marij Kont, medtem ko je predsednik Hrvatskega kulturnega društva na Gradiškanskem dr. Demeter Linzer brzojavno želel zboru uspešen potek.

Predsednik Upravnega odbora ZSO dr. Franci Zwitter je v obširnem poročilu nakazal trenutni položaj in uvodoma kot osnovna načela naše narodnostne politike poudaril naslednje:

Koroški Slovenci smo jezikovna in narodnostna manjšina v republiki Avstriji in se prizadevamo, da se kot lojalni in zavestni državljani enakopravno vključimo v sodobno družbeno življenje in splošno državno dogajanje, vendar se s tem nikakor nočemo in ne moremo odpovedati svojim pravicam, marveč se zavedamo nujnosti skrbi za narodnostno enakopravnost. Učinkovito reševanje in znosni rezultati pri reševanju manjšinskih problemov pa so mogoči le ob upoštevanju

● da ima vsaka manjšina svojo razvojno pot in da le-ta sama zato najbolje pozna svoj položaj. Ustrezna rešitev manjšinske za-

Vključiti se moramo v splošno družbeno dogajanje

Manjšina, ki se hoče uveljaviti v vedno večji meri kot aktivni faktor v sodobnem družbenem življenju in splošnem državnem dogajanju, jasno ne sme ostati v izolaciji, marveč mora iskati še in še možnosti tesnejšega sodelovanja z demokratičnimi in socialističnimi silami v državnem družbenem dogajanju. Iz tega spoznanja, ki je bilo vendar eden glavnih vzrokov za novo, sodobno usmeritev manjšinske politike z ustanovitvijo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, je nerazumljivo, da mnogi še vedno tarnajo o škodljivosti delitve slovenskih vrst na Koroškem. Ne samo, da je ta delitev rezultat zgodovinskega procesa, porojen že pred dolgimi desetletji, izvršen pa dejansko v najhujšem času za obstoj našega ljudstva, bi nas zgolj slovenska enotnost nujno potisnila spet v popolno izolacijo in zaprla v ozki nacionalni okvir brez perspektive za potrebno širše uveljavljanje v sodobni družbi ne nazadnje v škodo političnega, gospodarskega in kulturnega razvoja našega ljudstva.

Brez dvoma moramo na tem področju za-ložiti še in še svoje sile, da se ob na žalost

Dvojezičnost - najboljša pot k strpnosti

Ob današnjem stanju in zlasti ob zagotovljenem svobodnem gibanju vsakega človeka pa smatramo, da je dvojezičnost najboljša pot k strpnosti, k spoštovanju drugega naroda ter k zblizevanju narodov ob mejah in na mešanih področjih sploh. Pravilno je bilo zato prav s strani političnega gibanja našega ljudstva poudarjeno, da dvojezičnost ni pravica manjšine, marveč obveznost večine, če hoče zagotoviti resnični demokratični razvoj in odstraniti za manjšino ovire za njen vsesplošni kulturni in gospodarski razvoj. Zaradi tega slej ko prej smatramo, da bi bila najboljša šolska ureditev uveljavljanje splošnega dvojezičnega pouka, hkrati pa je treba čimprej uveljaviti dvojezičnost v sodstvu in v upravi na vseh področjih, kjer živi manjšina.

Ko gledamo na naše prizadevanje za uresničenje manjšinskih pravic, se nam nujno vsiljuje vprašanje skupnega prizadevanja vseh koroških Slovencev. Če je bilo prej poudarjeno dejstvo opredelilne in ločenosti slovenskih vrst kot rezultat zgodovinskega procesa in kot postulat današnje stvarnosti — je za nas akcijska enotnost vseh sloven-

ščite je torej mogoča samo ob sodelovanju manjšine;

● da mora manjšinska zaščita obsegati tako posameznika kot zlasti narodnostno skupino kot celoto;

● da večinski narod v manjšini ne sme gledati tujega elementa, ki ogroža integriteto države, marveč mora le-to priznati in čuvati kot most med sosednima narodoma in državama, kar je najmočnejši garant mirne meje;

● da so nerešena manjšinska vprašanja vedno nov vir spora med sosednimi narodi in državami, zato naj bo ureditev narodnostnega vprašanja čim bolj trajna in kar se da pravična, da se na eni strani za vedno odstrani kakršnokoli sumničenje o irendenti, na drugi strani pa vsak očitek namernega raznarodovanja, poglavitnih sovražnikov miroljubne manjšinske politike.

še vedno nujno potrebni vsakodnevni borbi za nacionalne pravice ne zapiramo več zgolj v svoj nacionalni okvir, temveč se skušamo uveljaviti v vedno večji meri kot aktivni faktor v državnem in družbenem življenju in iščemo širše možnosti tesnejšega sodelovanja z vsemi demokratičnimi silami v državi. Zavedamo se vseh težkoč in ovir tega našega prizadevanja, vendar smo prepričani, da nikakor še nismo izkoristili vseh takih možnosti, ker mimo vseh šovinističnih pojavov vsekakor prihaja do pomembne spremembe javnega mnenja pri sosednem narodu in so zlasti v demokratičnih avstrijskih delavskih vrstah in organizacijah sile, ki odklanjajo narodnostno mržnjo in politiko tlačanja ter zapostavljanja manjšine. Drži pa, da je ob teh pozitivnih pojavih na drugi strani še dovolj pojavov šovinizma in da je z odpravo dvojezičnosti v šoli bila našemu ljudstvu prizadevana skoraj nepopravljiva škoda in krivica. Prav tako pa tudi drži, da je Cerkev danes pobornica protislovenskih teženj in opozarjamo v tej zvezi samo na zadnje pismo ordinariata, ki ga je v francoskem, angleškem in nemškem jeziku razposlal po svetu.

poudariti tudi potrebo po skupnih naporih z gradiškanskimi Hrvali, za katere prav tako velja državna pogodba.

Treba je spregovoriti tudi k vprašanju kontaktnih razgovorov s predstavniki zvezne in deželne vlade pod predsedstvom zunanjega ministra dr. Kreiskega. Kljub kritični presoji teh srečanj s strani mnogih, ki ne vidijo dosti uspehov in so več ali manj upravičeno nestrpni ob še in še odprtih vprašanjih smo mnenja, da so ta srečanja pomembna. S temi razgovori je vedno spel dana možnost opozoriti zvezno in deželno vlado neposredno na številne probleme manjšine, na trenutne vsakodnevne potrebe in posamezne pojave diskriminacije. Na drugi strani pa mora s tem tudi vlada pred svetom priznati še nerešeno vprašanje koroške slovenske manjšine. Pri tem nikakor ne zapiramo oči pred dejstvom, da se vprašanja zelo počasi premikajo in še vedno čakamo na rešitev bistvenih življenjskih vprašanj, pač pa moramo hkrati priznati tudi določene uspehe in rezultate.

Zaviranje razvoja manjšine

je v nasprotju z razvojem v svetu

Kar pa absolutno odklanjamo, je ugotavljanje manjšine. Naše vzroke smo že ponovno povedali in naše tozadevno stališče je znano. Že po ljudskem štelju smo vlado v posebni spomenici opozorili na številne pojave pritiska in vplivanja na naše ljudi ter so preiskave po časopisnih vesteh in po izjavah zunanjega ministra in deželnega glavarja tudi potrdile naše trditve. Rezultati ljudskega štetja, kakršnikoli tudi so v narodnostnem pogledu, niso pravi odraz dejanskega stanja in jih zato nikdar ne bomo priznali niti ne morejo biti podlaga za kakršnokoli reševanje naših vprašanj. Nasprotno je mogoče reševati manjšinska vprašanja le, če je manjšini dejansko na vseh področjih omogočeno enakopravno neposredno vključevanje v splošno družbeno in državno življenje in če prevladuje v odnosih do manjšine spoznanje, da je tudi to vprašanje del splošnih svetovnih naporov za mir in zblizanje ter vsestransko integracijo, medtem ko je politika zaviranja razvoja manjšine v globokem nasprotju s sodobnim razvojem v svetu.

Dinamit in atentati

niso sredstva za demokratično reševanje

Kam v zadnji konsekvenci vodi politika zaviranja razvoja manjšine, vidimo na južnotirolskem primeru. Tak razvoj je mogoč le tam, kjer ni nobenega razumevanja za upravičene težnje manjšine, čeprav smo globoko prepričani, da dinamit in atentati niso nikdar sredstva za demokratično reševanja odprtih spornih vprašanj. Danes, ko so v smislu listine človečanskih pravic narodnostne in jezikovne pravice same po sebi razumljive in se človečanske pravice razširjajo na vse širša področja socialne in gospodarske enakopravnosti slehernega človeka, je nerazumljivo, da so v središču kulturne Evrope še vedno mogoči pojavi narodnostne diskriminacije.

V drugem delu svojega poročila je predsednik dr. Zwitter govoril o aktualnih organizacijskih vprašanjih ter zlasti poudaril

(Nadaljevanje na 8. strani)

Vabilo na tradicionalni SLOVENSKI PLES

ki bo v soboto, dne 18. januarja, s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Sodelovali bodo Avsenikov kvintet in Ansambel narodnih plesov in pesmi z Jesenic

Vstopnice (omejeno število, da bo imel vsak svoj sedež!) dobite po 25 šillingov pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih in v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza

Gospodarski razgledi na pragu leta 1964

Rahla poživitev avstrijskega gospodarstva, do katere je prišlo tekom leta 1963, bo predvidoma trajala tudi v letu 1964, ugotavlja Avstrijski inštitut za proučevanje gospodarstva v svojih razgledih na leto 1964. Inštitut nadalje pravi, da za to prognozo govori tudi ugodna in poudarka vredna splošna konjunktura v svetu. ZDA in Velika Britanija živita v rastoči konjunkturi, tudi gospodarstvo držav EGS se utegne enako močno razvijati kot 1963, medtem ko bodo države v razvoju, zadržujoč se pomoči za razvoj in višjim izkupičkom pri izvozu, predvidoma uvozile več industrijskega blaga, kot so ga lani.

Dobra konjunktura v svetu bo v Avstriji krepila zaupanje v domačo konjunkturo in predvsem poživila eksport. Takega vzpona konjunktura pri izvozu in tako občutnega njegovega vpliva na notranje gospodarstvo kakor 1953-54 in 1959-60 vendar ni pričakovati. Ker se bodo predvidoma tudi druga mednarodna tržišča za važno avstrijsko eksportno blago (les, papir, magnezit) le malo poživila, avstrijski eksport letos ne bo tako močno reagiral na gospodarsko rast v najvažnejših deželah, ki kupujejo avstrijsko blago, kot je reagiral v zadnjem desetletju. Kljub tem omejitvam je vendar računati s povečanjem eksporta za okoli 7%.

Za investicije so izgledi veliko manj ugodni. Šibka točka domačega gospodarstva so slej ko prej strojne investicije. Privatni konzum je bil v zadnjih letih daleč najbolj ustaljena komponenta celovito gospodarskega povpraševanja. Marsikaj govori za to, da bo naraščanje potrošnje še trajalo naprej, ker je pričakovati, da bo tudi polna zaposlitev trajala še naprej. Letos zvišanja neposrednih davkov in javnih tarif realnega dohodka ne bodo tako krčila, kot so ga v zadnjih letih.

Če združimo razvojne tendence najvažnej-

Avstrijski izvoz v SZ in ZDA

Po avstrijski eksportni statistiki je Sovjetska zveza prekosila Združene države Amerike. Dočim je znašal v prvem polletju 1962 delež avstrijskega izvoza v Sovjetsko zvezo 3,5 odstotka, je znašal v prvih šestih mesecih 1963 že 4,3 odstotka. Istočasno je upadel delež izvoza v Združene države Amerike od 3,8 odstotka na 3,6 odstotka. Vrednostno predstavlja izvoz v SZ v prvem polletju 1963 vsoto 700 milijonov šilingov, v ZDA pa 588 milijonov šilingov. Iz eksportne statistike za prvo polletje 1963 je tudi razvidno, da narašča pomen avstrijske zunanje trgovine pri EFTA-državah.

ših narodnogospodarskih tokov (eksport, investicije, potrošnja), potem izgleda, da se bo narodni produkt letos povečal za 4 do 5%. Ta cenitev že upošteva, da bo treba letos še večji del porasta skupnega povpraševanja zadovoljiti z importi, kot je bilo treba doslej. To pa ne bo v korist domačemu gospodarstvu.

Za razvoj cen in mezd je zelo težko dati pravilno prognozo, ker ga ne določajo ekonomski pogoji, kot je to primer pri konjunkturi in razvoju na trgu z delovno silo, marveč tudi gospodarsko politični ukrepi in odločitve interesnih skupin. Objektivni pogoji za pomiritev naraščanja cen in mezd so sami po sebi ugodni. Cene važnih osnovnih živil, ki so bile skozi dve leti visoke, bodo vsaj v prvem polletju 1964 relativno nizke. Kakor izgleda, so sindikati pod gotovimi pogoji pripravljeni v svojih zahtevah do mezd vzeti obzir na rast gospodarstva. Val zahtev po višjih mezdah od jeseni 1963 se je umiril, novih zahtev (razen posameznih zaostalih zahtev) v bližnji bodočnosti ni pričakovati. V povprečju 1964 bo vendar raven cen in mezd tudi pri zmernem premikanju mezd in pri približno stabilnih cenah znatno višja kot v povprečju 1963, ker ima znatno višje izhodišče. Konec 1963 so bile namreč potrošniške cene za več kot 4%, mezde pa za 9% višje kot začetkom leta. Če pa prizadevanja paritetne komisije za cene in mezde ne bodo imele zaželjenega uspeha in če bosta socialna partnerja razmeroma ugodno konjunkturo izkoristila za prekomerne zahteve, se bodo — na daljšo dobo gledano — pogoji za gospodarsko rast poslabšali. Izgube na področju eksporta in pritisk importu utegne potem domačo proizvodnjo zavreti in denarne oblasti bodo prisiljene, da omejijo sedaj zelo elastično ponudbo kreditov, da zadržijo naraščanje cen in mezd.

Le skupno delo ustvarja skupen blagor

Občni zbor ZSZ v Celovcu

Lepo število združnikov se je v ponedeljek zbralo na občnem zboru Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, osrednje organizacije združništva in gospodarske dejavnosti koroških Slovencev. Prišli so, da pregledajo delovanje svoje zveze v minulem letu in se pogovorijo o potrebah in možnostih za čim uspešnejši razvoj slovenskega združništva na Koroškem v bodoče. Tako v poročilih kakor tudi v diskusiji so bili obravnavani številni problemi, v katerih se odražajo raznolike težave, ki so več ali manj pogojene v dejstvu, da je dolgoletno zapostavljanje koroških Slovencev tudi na združnem področju rodilo zle posledice, ki še danes zavirajo njegovo rast. Če pa so bili kljub težavam in oviram doseženi uspehi, je to samo plod požrtvovalnosti in nesebičnega prizadevanja vseh tistih, ki se v našem združništvu trudijo v smislu načela, da le skupno delo ustvarja skupen blagor.

Predsednik Zveze slovenskih zadrug Floro Lapuš je v svojem olvorivnem nagovoru ugotovil, da beleži združna misel povsod po svetu silen razmah, medtem ko koroški Slovenci takega razvoja žal še nismo dosegli in bo treba zato še iskati možnosti, da vsaj v gotovi meri držimo korak s sosedi. Tudi mi smo prisiljeni, da se čimbolj posvetimo združnemu delu, ki je

živiljenjskega pomena za ohranitev slovenskega življa na Koroškem.

Obširno poročilo o delu slovenskih zadrug in njihove zveze je podal poslevodeči podpredsednik dr. Mirt Zwitter, ki je izčrpno obrazložil dejavnost na posameznih sektorjih našega združništva. Najprej je nakazal splošni gospodarski položaj in razvoj v deželi, državi in v svetu, kajti „le ob spoznanju in upoštevanju tega razvoja moramo pravilno spoznati svoje dolžnosti, ki nam jih narekuje splošni razvoj s svojimi naglimi spremembami.“ Med drugim je ugotovil, da so v državnem merilu hranilne vloge tudi letos močno narasle, kar je izraz gotove stopnje blagostanja in hkrati zaupanja v stabilnost denarja in gospodarstva. V letu 1963 se je splošna poraba še stopnjevala, vendar je na prehrano odpadla v Avstriji le še tretjina izdatkov, medtem ko je šla večina za nabavo trajnejših dobrin, kot so avtomobili, televizorji in podobno, od katerih je velik del odpadel na delojemalca. Ko je govoril o razvoju cen in zasluzkov, je posebej naglasil, da so se potreščine za kmeti občutno podražile, pač pa je močno narasla tudi produktivnost kmetijskva, ne nazadnje po zaslugi izdatnih državnih subvencij, pri katerih pa koroški Slovenci še vedno veljamo za državljane druge vrste.

Tudi Koroško in naše ozemlje je zajel val strukturnih sprememb, ki narekujejo potrebo po razširitvi združništva. Predvsem je močno padlo število kmečkega prebivalstva in bo v bodoče možno obvarovati kmetijstvo pred usodnimi posledicami le

v združni pomoči.

Koroški Slovenci smo se začeli aktivno vključevati tudi v tujski promet, vendar je letošnja sezona, za katero so bili značilni prvi znaki stagnacije, dovolj resno svarilo, da je na mestu previdnost in preudarnost, kajti tudi v tujskem prometu ni večna bodočnost. Pač pa bo v bodoče za Koroško na križišču državnih in mednarodnih prometnih zvez čedalje pomembnejši cestni promet in z njim povezana gospodarska panoga prevoznitstva. Zato je bil skrajni čas, da se je v to dejavnost vključilo tudi slovensko združništvo, ki je že s svojim hotelom „Korotan“ ob Vrbskem jezeru (kateri je prav te dni obhajal svojo desetletnico) napravilo važen korak vključevanja v dejavnosti, kot

Svetovno gospodarstvo ob začetku novega leta

Dobri obeti za leto 1964

Inštitut za svetovno gospodarstvo v Kielu napoveduje za leto 1964 razmeroma ugoden razvoj svetovne trgovine. Glede razvoja v industrializiranih državah zahodne Evrope predvidevajo, da bodo cene sicer še vedno naraščale, vendar v manjšem obsegu.

V mednarodnem prometu s surovinami bodo cene še visoke, nasprotno pa ni pravega vzroka, da bi bilo treba resno računati z mnogo višjimi cenami v svetovni trgovini s pšenico, čeprav se je povpraševanje po žitu povečalo. Cene krmnega žita bodo v začetku nihale, za olje in mast pa bo trg v bližnjem času kazal težnjo navzdol. V Združenih državah Amerike je bila namreč zelo dobra letina za sojo, pa tudi ponudba zemeljskih lešnikov, palmovega olja, repice in lanu bo v novem letu večala, kot je bila leta 1963.

Cena sladkorja bo po mnenju inštituta v svetovni trgovini popustila. Tudi glede kave

jih narekujejo potrebe in zahteve današnjega razvoja pri nas doma in v svetu.

Posameznim oblikam dejavnosti našega združništva je bil posvečen drugi del poročila, v katerem je bilo navedeno, da šteje Zveza slovenskih zadrug trenutno 31 Hranilnic in posojilnic, 10 Kmečkih gospodarskih zadrug, Južnokoroško gospodarsko zadrugo, 4 živinorejske zadruge, semenarsko zadrugo, podporno društvo proti požarnim škodam ter nekaj zasebnih članov. Kot razveseljiv uspeh v zadnjem letu velja omeniti bistveno povišanje deležnega kapitala, ki je osnova dejavnosti posameznih zadrug in s tem tudi njihove zveze. Če upoštevamo, razmere v kakršnih mora delovati slovensko združništvo na Koroškem, se je

zadovoljivo razvijala dejavnost

tudi pri hranilnih vlogah, tekočih računih, posojilih in blagovnem prometu, saj je bilo na vseh področjih že meseca novembra znatno preseženo celoletno stanje prejšnjih let. Predvsem pa je treba kot uspeh navesti v glavnem dograjeno centralno skladišče ZSZ v Celovcu, ki bo bistveno olajšalo delo blagovnega združništva, nadalje nove moderne prostore Hranilnice in posojilnice v Hodiščah (v tej zvezi je bila izrečena posebna zahvala in priznanje staremu zaslužnemu združniku Tevžju Kompošu), plibersko skladišče, ki je bilo po dolgoletnem zavlacovanju s strani oblasti končno le adaptirano, in ne nazadnje dejstvo, da je že lepo število naših kreditnih zadrug prešlo

od zastarelih k sodobnim oblikam delovanja, kar se zlasti odraža v dnevnem poslovanju.

Sledilo je še poročilo nadzornega odbora, ki ga je podal njegov predsednik dr. Franc Petek, nato pa je bila obema odboroma izrečena zahvala za požrtvovalno delo, kar prihaja od izraza tudi v tem, da so bili dosedanjí odborniki z neznatnimi spremembami ponovno izvoljeni.

Na občnem zboru pa je bilo govora tudi o raznih oblikah

zapostavljanja koroških Slovencev

sploh in slovenskega združništva posebej, kar je v očitnem nasprotju z določili člena 7 državne pogodbe, ki jamči našemu ljudstvu enakopravnost na vseh področjih. Končno pa je bil naslovljen resen poziv na vse naše ljudi, da se že bolj oklenejo naših domačih zadrug, kajti „ni naroden in še manj napreden tisti gospodar, ki pozna lastno zadrugo le takrat, kadar drugje nič ne dobi ali kadar kupuje na dolg. Zdržno misel bo torej treba še utrjevati in širiti, če hočemo boljše in uspešneje graditi naprej — v dobrobit slovenskega ljudstva na Koroškem!“

ni razloga za vznemirjanje, kajti ni verjetno, da bodo ponudniki dosegli cene, ki jih zahtevajo. Bolj verjetno je, da se bo cena dvignila pri kavu.

Vidna bo težnja za zvišanjem cen nečeleznih kovin, zlasti cina. Izmenjava z naravnimi vlakni se bo ugodno razvila, morda bo tudi bombaž prestal sedanjo šibkost, medtem ko se cene surovi volni ne bodo spremenile. Na cene naravnega kavčuka pa bodo tudi to leto pritiskale cene sintetičnega gumija.

Seveda so vse to le domneve in bo šele bodoči razvoj pokazal, kaj nam bo v resnici prineslo novo leto na področju cen. Vsekakor smo že v zadnjih letih slišali mnogo lepih napovedi, ki pa so se pozneje izkazale za varljive in je bilo ravno leto 1963 ne le pri nas v Avstriji marveč širom po svetu v znamenju splošne podražitve. Torej raje počakajmo in se ne predajajmo prezgodnjim obetom, ki se potem zelo pogosto ne uresničijo.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — V prvih petih mesecih novega leta bo generalni sekretar OZN U Tant obiskal več držav v Afriki, Aziji in Evropi ter se udeležil raznih važnih mednarodnih konferenc. Njegovi obiski bodo velikega političnega pomena v dejavnosti svetovne organizacije v letu 1964. Predvidevajo, da bo v času od 28. januarja do 14. februarja obiskal afriške države Maroko, Tunizijo, Alžirijo, Libijo, Gano in Gvinejo. Marja bo potoval najprej v Iran, kjer bo prisostvoval delu zasedanja ekonomske komisije OZN za Azijo in Daljni vzhod, nato pa v Zenevo, kjer se bo udeležil začetka svetovne konference o trgovini in razvoju. Konec aprila bo U Tant kot gost francoskega predsednika de Gaulle obiskal Pariz, kjer bo zasedanje koordinacijskega odbora OZN, meseca maja pa naj bi generalni sekretar OZN uradno obiskal še Turčijo in Ciper.

ISTANBUL. — Carigrski patriarh Atinagora je izjavil, da se bo 6. januarja sestal v Jeruzalemu s papežem Pavlom VI., ki bo takrat na obisku v Sveti deželi. Atinagora je dejal, da je za ta sestanek dobil soglasje patriarhov iz Beograda, Bukarešte, Aleksandrije in Antiohije. Srečanje med patriarhom Atinagoro in papežem Pavlom VI. bo prvi tak sestanek od leta 1954, ko se je pravoslavna cerkev ločila od Rima.

RIO DE JANEIRO. — Ameriški predsednik Johnson je poslal predsedniku Brazilije Goulartu osobno povelje, v kateri poudarja, da se zdijo Ameriki nujno potrebne reforme, s katerimi bi reformirali gospodarsko in socialno strukturo latinskoameriških držav. Do take odločitve ameriškega predsednika ni prišlo po naključju, marveč se v njej odraža zaskrbljenost Amerike, da bi šel razvoj v latinskoameriških državah morda mimo Washingtona, ki je mnenja, da je Latinska Amerika „področje, ki je največjega pomena za ZDA“, medtem ko je bilo na zadnjem zasedanju ministrov Organizacije ameriških držav izraženo mnenje, da „Zveza za napredek“ (organizacija, s katero skuša Amerika obdržati svoj vpliv v latinskoameriških državah — op. ured.) ne more biti edino sredstvo za osamosvojitve Latinske Amerike.

LONDON. — Predsednik britanske vlade Douglas Home je izrazil upanje, da se bodo pogajanja s Sovjetsko zvezo nadalje uspešno razvijala, tako da bi se „Zahod lahko prepričal, da je hladne vojne zares konec“. Home se je zavzel za nove napore na razorožitvenih pogajanjih in izjavil, da bi celo najmanjši sporazum, čeprav omejen, lahko zelo pozitivno vplival na nadaljnji razvoj odnosov na svetu.

MOSKVA. — Sovjetski obrambni minister maršal Malinovski je ob 46-letnici ustanovitve sovjetske vojske napisal članek, v katerem poudarja, da se sovjetska vlada dosledno zavzema za sivar miru in miroljubne koeksistence. Po njegovih besedah je Sovjetska zveza pripravljena neutegoma skleniti sporazum z razorožitvenimi in ga uresničiti. Če bi vlade vseh držav podprle in sprejele ideje miroljubne koeksistence in jih praktično uresničile — piše maršal Malinovski — bi sovjetska vlada razpustila vojsko in uničila vsa sredstva za vojskovanje.

LIUBLJANA. — V navzočnosti visokih predstavnikov Slovenije je bilo 24. decembra izročeno svojemu namenu novo ljubljansko letališče na Brniku, o katerem smo v našem listu že obzirno poročali. Na otvoritveni slovnosti je govoril tudi zvezni sekretar za promet in zveze Marin Čelnič, ki je poudaril velik pomen novega letališča za gospodarstvo, predvsem pa za mednarodni turizem.

BONN. — Zahodnonemški vojaški protačun je bil kljub ukrepom varčevanja v državni upravi ponovno zvišan za osem milijard mark. Kancler Erhard je to povišanje utemeljil z ugotovitvijo, da ni čutili nebenega pravega popuščanja v mednarodni napetosti, le svetovne politične fronte so se nekoliko premaknile. Glavni cilj zahodnonemške politike pa je slekoprej združitve Nemčije, zato bo Zahodna Nemčija še naprej krepila svojo obrambno sposobnost.

KAIRO. — V Kairu pričakujejo, da bo predsednik sovjetske vlade Hruščov obiskal Združeno arabsko republiko že v začetku novega leta. Na obisk je bil Hruščov povabljen že prej, vendar takrat niso določili datuma. Zdej pa v dobro obveščeni krogih izjavljajo, da bo Hruščov potoval v ZAR že meseca januarja.

AKRA. — Ganski predsednik Nkrumah je zahteval od generalnega sekretarja OZN U Tanta, naj v interesu afriških narodov in svetovnega miru začne posvetovanje o tem, da bi silo OZN v Kongu zamenjale s silami afriških držav pod znanjo OZN. Ganski predsednik poudarja, da vsaka oblika znanje kontrole v republiki Kongu neposredno in nevarno ogroža neodvisnost afriških držav.

MOSKVA. — Sovjetski sindikati so podprli pobude za sklicanje afriško-azijske delavske konference. V svojem poročilu poudarjajo, da na zadnji taki konferenci niso bile zastopane mnoge sindikalne organizacije Azije in Afrike niti mednarodne organizacije. Zato sovjetski sindikati zastopajo mnenje, da morajo, biti na afriško-azijsko delavsko konferenco povabljeni predstavniki sindikatov vseh celin, ki jim je do okrepitve enotnosti delavcev Azije in Afrike ter vsega svetovnega delavskega gibanja.

BONN. — Zahodnonemskim tožilec in sodnikom, ki so bili predčasno upokojeni zaradi sodelovanja v nacističnih naglih sodiščih med drugo svetovno vojno, bo dovoljeno opravljanje advokature. Tem „odličnim“ pravnikom, ki so često sodili celo osterje, kot so predvidevali nacistični zakoni, so zdaj omogočili „prostovoljen izstop“ iz službe in s tem seveda prenehanje pokojnine. Časno razsodišče odločilne zbirnice je v tej zvezi sklenilo, da taki ljudje ne morejo biti advokati, toda vrhovno sodišče v Karlsruhe je to sklep razveljavilo, češ „da ni najni, da se čutijo tudi krive“.

BUDIMPEŠTA. — Madžarska in Češkojslovaška sta sklenili sporazum o ukinitvi potnih listov in vizumov za potovanje iz ene v drugo državo. Sporazum je začel veljati 1. januarja letos.

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze:

Kulturna zavest in kulturna ustvarjalnost

sta bistvenega in življenjskega pomena za sleherni narod

Ako ocenjujemo pomembnost in važnost raznih področij našega narodnega življenja in ustvarjanja — kulturnega, političnega in gospodarskega, potem je prizadevanje na kulturnem področju brez dvoma najvažnejše, je uvodoma poudaril dr. Franci Zwitter na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze, ki je v soboto, dne 28. decembra, zasedal v Celovcu in kritično ocenil delo naše osrednje kulturne organizacije ter včlanjenih prosvetnih društev. Udeležili so se ga zastopniki društev iz vseh predelov našega ozemlja, navzoč je bil član Glavnega odbora Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije Peter Lipar, Slovenska prosvetna zveza v Trstu pa je občnemu zboru in našim prosvetnim organizacijam brzojavno želela uspešno delo in plodovit razvoj v bodoče.

V delovnem poročilu, ki ga je podal tajnik Andrej Kokot, je bilo nakazano pestro delovanje Slovenske prosvetne zveze in včlanjenih prosvetnih društev. Hrbtenica naše prosvetne dejavnosti so vsekakor pevski zbori, ki so slovensko narodno in umelno pesem na številnih koncertih doma in izven Koroške (v Jugoslaviji, na Dunaju in pri gradiščanskih Hrvatih) posredovali mnogim ljubiteljem petja. Poleg tega je prosvetna dejavnost obsegala še razne druge prireditve, igre, predavanja, tečaje, družabne prireditve ter predvajanja filmov. Prav tako pa je Slovenska prosvetna zveza s posredovanjem gostovanj pospeševala kulturno

izmenjavo in tako pomagala utrjevati most prijateljstva med sosednima deželama.

Na občnem zboru pa so bile izrečene tudi kritične besede, ki so veljale tako zvezi kot društvom in je bila zlasti poudarjena potreba po notranji utrditvi posameznih prosvetnih celic — društev, ki so fundament vsega našega hopenja in življenja ter garant obstoja slovenskega življa na Koroškem. Glede oblik prosvetnega dela je bilo ugotovljeno, da se je tudi naša vas bistveno spremenila in danes ne zadostuje več poživiti stare oblike, marveč je treba iskati in uveljaviti nove načine, kot jih zahteva tok časa.

Kultura je najbolj uspešno sredstvo za spoznavanje med narodi

Predstavnik Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije Lipar je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril, da je kultura najboljše in najbolj uspešno sredstvo za medsebojno spoznavanje, kajti s kulturno izmenjavo krepimo mednarodne vezi in vlivamo človeku voljo do mirnega sožitja. Če dvigamo človeka na visoko kulturno raven, ga s tem tudi ohranimo, seznaniti ga moramo s kulturnimi dobrinami vseh narodov in zlasti mladini moramo biti kažipot v prizadevanju za prijateljstvo med narodi.

O pomenu in nalogah kulturno-prosvetne dejavnosti je govoril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je med drugim ugotovil: Drži, da se v današnji dobi in družbi, ko se življenje in nihanje vsepovsod prepleta, ne da popolnoma ločiti enega področja od drugega; drži, da so danes kulturna in politična vprašanja skoraj neločljivo med seboj povezana, in drži, da je brez močne gospodarske hrbtenice tudi kultura več ali manj obsojena na hiranje — a vendar sta za sleherni narod in za sleherni narodnostno skupino bistvenega in življenjskega pomena njegova kulturna zavest in njegova kulturna ustvarjalnost. Zato je potrebno, da si zastavimo poglavilno in prvenstveno vprašanje: kakšna bodi vloga naše sodobne kulture in prosvete? Za vso našo ljudsko omiko, za vso našo prosvetno dejavnost je jasno in izhodiščno vodilo: napredno, pravilno narodnostno in resnično človečansko osveščanje našega človeka!

Ko govorimo o osveščanju, o vzgoji našega človeka v zavestnega člana svojega naroda in človeške družbe na sploh, mislimo predvsem na potrebo odkrivanja resnic o svetu, o nas in o samem sebi. Vse te resnice in vrednote so danes v času stroja, avtomobila in atomizacije vendar v razkroju in le prečesto je človek začaran v tem svetu sodobne neurejenosti. Naloga naše prosvete in kulture pa je, da se naš človek osvesti, da se zave nereda in neurejenosti, da se izkoplje iz svoje nekritične zavzetosti za stari svet, ki odмира, in iz svoje zaverovanosti v svet zlagane tradicije, ki mu megli pogled naprej in mu onemogoča odločen pogumen korak v novo, resnično življenje. Še vedno se namreč naša prosveta ni popolnoma izvila iz čitalniško-romantičnega ljubiteljstva ter narodno-prebudne in prosvetljenske uklenjenosti, da bi lahko drzno stopili na novo, sodobno pot kulturno-prosvetne dejavnosti. Prav to spoznanje nam mora biti kažipot in vodilo za naše novo, bodoče kulturno-prosvetno delo in ustvarjanje.

Šolska ureditev je nazadovoljiva in terja boljšo rešitev

Potrebno je, da se zaustavimo pri prvenstvenem in poglavilnem vprašanju vsakega naroda — pri šolskem vprašanju. Avstrijski parlament je v spoznanju potrebe prilago-

ditve šolske vzgoje današnji stvarnosti lani sprejel vrsto zakonov, s katerimi je reformiral skoraj sto let staro šolsko ureditev. Kljub našim tozadevnim predlogom na žalost ob tej reformi manjšinske šole niso reformirali niti do danes niso poskrbeli za to šolo potrebnih učnih načrtov, tako da smo spet zaostali. Če je šel tudi zadnji izvedbeni zakon o šolski nadzorni oblasti mimo naših predlogov in zahtev, potem je naša dolžnost, da se končno zbudimo iz letargije, če nočemo, da bo tudi še naša mladina izvzeta od novega razvoja in napredka. Nakazani razvoj in zlasti številčno stanje na šolah zahteva našo aktivnost. Nihče nam namreč šole in zaželjene vzgoje ne bo prinesel na krožniku, za njo se moramo vsak dan odločno in neustrašno boriti. V tej zvezi ponovno poudarjamo, da trenutna šolska ureditev nikakor ni zadovoljiva in bo treba najti znosnejšo rešitev, namreč rešitev, ki bo omogočala našim otrokom, da se šola v enakih okoliščinah kakor ostali otroci, da jim bo omogočeno neovirano vključevanje v vse družbeno in državno življenje, da bodo obvladali svojo materinščino in državni jezik, da jim bo lastna kultura prav tako dobro znana kot kultura naroda sosed. Vse te postulate in pa še dejstvo, da je pozitivno vplivala na medsebojno spoznavanje in zblíževanje obeh narodov v deželi, je vsebovala dvojezična šola, katerim prednostim bi se morala približati tudi nova rešitev, ki je nujna in je ne bo mogoče zavlačevati v nedogled, da ne bo ovira vesplošni težnji po človeškem zblíževanju in bratskem razumevanju.

Koroški Slovenci smo hvaležni, da imamo svojo srednjo šolo in je njena rast dokaz, da je v nas še močno in živo kulturno hopenje. Če v tej zvezi terjamo čimprejšnjo odpravo popoldanskega pouka, to ni le upravičeno, karveč tudi nujno potrebno. Prav tako pa je potrebno, da se vladi zahvalimo za sredstva, ki nam jih je dala za kulturne namene in ki smo jih porabili za izgradnjo dijaških domov. Želimo le, da bi v vseh domovih in zlasti v naši srednji šoli naše bodoče intelektualce vzgajali brez svetovnonazornega fanatizma v duhu strpnosti v zavedne člane narodne skupnosti in v zavestne člane človeške družbe. Večjo skrb pa bo treba posvetiti vprašanju visokošolske mladine in najti učinkovite možnosti za njihovo podpiranje, da se ne bo ponovila zgodovinska tragedija, da nam bo polovica naših visokošolcev izhiralala že med študijem, ostala polovica pa bolna in nalogam nedorasla ostala pred zaprtimi vrati pravega življenja in ustvarjanja.

Usmerimo našega človeka v probleme sodobnosti

Med bodočimi nalogami naših prosvetnih organizacij je treba zlasti poudariti problematiko vzgoje odraslih. Naloga resnično ljudske prosvete namreč je, da človeku nudi potrebno pomoč in znanje, ki ga usposobi za današnji čas in za današnji svet. Nemške ustanove že vršijo v veliki meri to važno nalogo in to s pomočjo velikih javnih sredstev, le mi smo tudi na tem področju spet v usodni zaostalosti in se izživljamo v starih, nesodobnih oblikah kulturno-prosvetne dejavnosti. Končno se moramo oprijeti važnega dela vzgoje odraslih, iti moramo v sleherno vas s ciljem in namenom, da usmerimo našega človeka v probleme sodobnosti in mu pokažemo pot, da bo razumel svojo okolico in se smiselno vključil kot zavesten član v družbeno skupnost. Čas je minil, da bi lahko še živeli v svoji enklavi in če v politiki govorimo o nevarnosti izolacije, velja to še v veliko večji meri za naše kulturno ustvarjanje.

Pomen kulture v družbi in življenju človeka in naroda ne more biti sporen ali dvoumen. Zato mislimo, da upravičeno lahko vabimo tudi drugo stran, da se združimo v delu ali vsaj v smotnem iskanju najboljših učinkovite poti za kulturni dvig in napredek našega človeka. Brez dvoma mora iti naše kulturno prizadevanje vzporedno z utripom časa, zato se moramo kot kulturni delavci zavedati svojih nalog v današnji človeški skupnosti, to se pravi zavedati se svojega pravega odnosa do današnje stvarnosti. Le živo občutje lastne odgovornosti pred sočlovekom, pred lastnim ljudstvom in pred družbo hrani človekovo sposobnost, sprejemati resničnost takšno, kakršna je, živeti z njo v trajnem prijateljstvu in določati po njej dejansko vrednost svojih prizadevanj.

Manjšina - most med sosednima narodoma

V zadnjem delu svojega referata je predsednik Slovenske prosvetne zveze zavzel stališče do bodočih nalog naše prosvete in v tej zvezi poudaril potrebo po poživlji dela na vseh področjih. Zavedati se moramo, da kot manjšina tvorimo most med sosednima narodoma in moramo svoje prizadevanje usmeriti v to smer. Da pa bi mogli uspešno izpolnjevati to pomembno nalogo, nam je potrebna tudi javna pomoč in je zato upravičena naša zahteva po stalni kulturni podpori in še posebno po ustanovitvi posebne kulture referata za slovensko narodnostno skupino na Koroškem. Pri vsem našem delu pa se moramo zavedati, da smo del slovenskega naroda in nam je zato prav tako nujna potrebna najtesnejša kulturna povezava z narodno celoto, kajti sicer se nam lahko zgodi, da polotamo suha veja na narodnem drevesu.

Univ. prof. dr. France Bezlaj:

Kritične pripombe

k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih

Zato je treba skrbno in natančno preveriti vsa njegova slavistična in slovenistična izvajanja. Njegova navidezna objektivnost do Slovencev je sumljiva, kot smo videli že pri razboru metodičnih prijemov v njegovem delu.

Peto poglavje svoje knjige je Kranzmayer posvetil slovenski kolonizaciji Koroške. Slovincem priznava vsaj, da so prvi, najstarejši naseljenci v deželi, ki so se jezikovno še ohranili med današnjim prebivalstvom. Pustimo ob strani Kranzmayerjeve splošne podatke o jezikovno mešanem ozemlju, kakor imenuje slovenski del Koroške, prav tako pa tudi številke, s katerimi operira po uradnih avstrijskih statističnih iz zadnjih petdesetih let. Ni naloga jezikoslovca, da bi jih kritično preccnil. Omeniti pa je treba njegove splošne nazore o alpskih Slovanih.

Slovenska kolonizacija Koroške se je po njegovem mnenju izvršila v obdobju med letom 590 in 740, trajala je torej poldrugeto stoletje. Načelno soglašajo z M. Kosom, da so se Slovenci širili na Koroškem v smeri starih rimskih cest in da so ustanovili prva kolonizacijska jedra na

križiščih in razpotjih. Naselili so se na starih kulturnih tleh in skoraj poltisočletja je preteklo, predno so se razširili povsod, kjer srečujemo danes sledove slovenskega imenotvornega procesa. Po letu 740 pa je začela na Koroško prodirati intenzivna bavarska kolonizacija, ki je že v sorazmerno kratkem času potisnila Slovence popolnoma v ozadje.

Kranzmayer odločno zavrača mnenje, da so Slovenci naselili Koroško v dveh migracijskih valovih, od katerih naj bi se prvi pojavil že okoli leta 560-570, ker je antična škofija Teurnia v dokumentih izpricana še po letu 580. Prav tako ne verjame hipotezi, da bi mogli biti predniki koroških Slovencev mešanica različnih slovanskih rodov. Hrvatit, ki so na Koroškem dokazani in Dudlebi, ki ne pridejo v poštev, niso zanj imena starih slovanskih rodov, ampak samo dve obliki zgornje fevdalne plasti med Slovani, prvi iranskega in drugi germanskega porekla, enako kakor tretji, Kosezi, ki naj bi bili avarska ali turkotatarska družabna smetana.

V onomastiki in v jezikoslovju nasploh smo vedno skeptični do vseh

6 zgodovinskih hipotez, ki so zeražene na posameznih, največkrat težko dokazljivih in dvomljivih etimologijah. Ime Hrvatov je res še najbolj verjetno iranskega porekla, to je danes že precej splošno sprejeto, čeprav z vso rezervo, ki jo narekuje raziskovalcu opreznost v takšnih primerih. Da pa bi bila za Dudlebe edina verjetna etimološka razlaga prav ustna, v dunajski tradiciji ohranjena etimologija iz germanskega *dandulaib- »der Erbe der Toten«, se mi zdi vendarle nekoliko preveč fantastično. Če bi se Kranzmayer vsaj toliko potrudil, da bi skrbno zbral in čim bolj kritično pretresel vsa mnenja, ki so bila doslej izrečena o tem težavnem imenu z različnimi, germanskimi, slovanskimi, skitskimi in predindoevropskimi razlagami, ter bi se nato odločil za tisto, ki bi se mu zdela najbolj verjetna, bi mu priznali vsaj znanstveno poštenost. Tako pa kramlja in razvija hipoteze kakor v podlistku kakšnega dunajskega revolverskega časopisa. Kosezov zares ne moremo ugotoviti nikjer druge kakor med Slovenci in Hrvatit, toda Lessiakova etimologija njihovega imena ne odgovarja slovenistični rekonstrukciji v *kosendz. V čast štejemu staremu Nahtigalu, ki je pred smrtjo pošteno priznal največjo verjetnost starobalkanski etimologiji tako osvraženegega Ostrija. Vsa ta imena se niso istočasno pojavila med Slovani in ni nujno, da bi

vsaj pomenila neko plemiško plast. Čudno se mi zdi, da Kranzmayer ni posvetil pozornosti imenom kakor Šcedem in Tshedram, ki so po poreklu participii prezenti pasivi ščedim in ščedrom k južnoslovanskemu glagolu štedjeti in zahodnoslovanskemu štedriti, kar poleg vrste drugih zgodovinskih in jezikovnih argumentov priča, da jezik slovanskih prišlecev vendarle ni bil tako enoten, kakor bi moral biti po Kranzmayerjevih izvajanjih. Če najdemo v slovenščini danes drugega poleg drugega glagola kakor n. pr. člėti, člějem in sklėti, sklějem (danes knjižno sklěti, skelím), jih ni mogoče razložiti drugače kakor iz *tščlěti in *tšsklěti z malenkostno, toda pogostno pomensko diferenciacijo »hrepneti« — »boleti«, je v prvem južnoslovanski in v drugem zahodnoslovanski razvoj glasoslovne skupine -skl- v času razselitve Slovanov. Danes bi bilo v slavistiki že zelo težko zagovarjati enotni praslovanski jezik in enotno naselitev vsaj na jugu, v Alpah in na Balkanu.

Skrajna meja slovenske kolonizacije na ozemlju današnje Avstrije je na zahodu črta Luggau-Asslig do gora, ki oklepajo Defreško dolino, na severu greben Visokih Tur s prodromom proti Gasteinu, nato greben Nizkih Tur do prelaza Mandling ob zgornji Anizi, Dachstein in črta južno od Ischla do Steyra. Kranzmayer

ugotavlja, da so na tem ozemlju imena slovenskega porekla vedno bolj redka v smeri proti zahodu in proti severu. Zato je zanj logično, da so prišli Slovenci na Koroško od jugovzhoda ob Dravi navzgor. Pri tem pa posebej opozarja, da posamezno slovensko ali slovenizirano ime še ne pomeni, da je bil kraj z okolico v času imenotvornega procesa zares izključno slovenski. Šele kjer so slovenska imena bolj na gostonasejana, govorimo lahko o dejanski slovenski kolonizaciji.

Slovenske naselbine, ki se najprej omenjajo, leže na robovih ravnin in širokih dolin, kasneje pa se širi kolonizacija bolj v zaledje, na bregove in v stranske doline, ne pa po odprtem svetu. Vendar je situacija za vsako koroško dolino nekoliko drugačna. Slovenski živelj je bil po večini že prešibak, da bi se soudeležil kasnejšega intenzivnega srednjeveškega krčenja ledin. Le tik ob rekah Molni, Krčici in Labodnici so slovenska krajevna imena redka, bolj na gosto se pojavljajo tam v višjih legah. Za Labodsko dolino misli Kranzmayer, da so si jo zase rezervirali slovanski gospodarji Avari. Šele po letu 790, ko so bili Avari premagani, bi se Slovenci lahko začeli širiti po dolini navzgor, preprečil pa jim je to premočan pritisk bavarske kolonizacije.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Važno za občinske volitve

Kakor znano, bodo občinske volitve na Koroškem v nedeljo, dne 1. marca 1964. Termine za volitve računajo od 1. januarja 1964 in vsebujejo v glavnem naslednje:

Volilni imeniki, v katere morajo biti vpisani vsi volilni upravičenci, bodo v posameznih občinah na vpogled od 22. januarja do 1. februarja. V tem času je mogoče zahtevati vpis morebiti nevpisanega volilnega upravičenca oziroma izbris vpisane osebe, ki nima volilne pravice. Volilno pravico ima vsak občan, ki je avstrijski državljan in je 1. januarja letos dopolnil 20. leto starosti; pač pa so od volilne pravice izključene osebe, ki so bile kaznovane zaradi storjenih zločinov. Volilni upravičenec mora biti vpisan v volilni imenik tiste občine, v kateri je 1. januarja 1964 imel svoje stalno bivališče.

Volilni predlogi (kandidati posameznih strank oz. volilnih skupin) morajo biti vloženi najkasneje do 9. februarja 1964 in jih mora podpisati najmanj dvakrat toliko volilnih upravičencev, kolikor je v občini predvidenih občinskih odbornikov; vsak podpisnik mora navesti ime in priimek, leto rojstva in naslov. Poleg imena volilne stranke ali skupine mora volilni predlog vsebovati za vsakega kandidata njegovo ime in priimek, rojstno leto, poklic in naslov; obsegati pa sme največ dvakrat toliko kandidatov, kolikor občinskih odbornikov bo izvoljenih. Za vsakega kandidata je treba priložiti njegovo pismo izjavo, da se s kandidaturjo strinja. V volilnem predlogu mora biti navedena tudi oseba, ki je pooblaščenca (zustellungsbevollmächtigter Vertreter), da za dotično volilno skupino javno nastopa ter sprejema pošto in druga obvestila.

Pasivno volilno pravico (to se pravi, da morejo biti izvoljeni) imajo vsi volilni upravičenci, ki so pred 1. januarjem 1964 izpolnili 24. leto starosti.

Strokovni nadzornik za slovensko srednjo šolo

Zvezni minister za pouk dr. Drimmel je poveril dr. Valentina Inzka, profesorja na celovškem učiteljskišči, s strokovnim nadzorstvom na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu ter nadzorstvom pouka slovenščine na koroških srednjih šolah. Tozadeveni dekret je prof. dr. Inzku izročil deželni glavar Wedenig v navzočnosti deželnega šolskega nadzornika dvornega svetnika dr. Arnolda in predstavnika deželnega šolskega sveta dr. Gasslerja.

Kakor znano sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev v tej zvezi izdelala in izročila pristojnim mestom skupen predlog, ki je — kakor predvideva predpis — obsegal tri osebe, med katerimi je bil tudi prof. dr. Valentin Inzko. Torej je bilo ugodeno predlogu koroških Slovencev.

Delovni trg na Koroškem koncem novembra lani

Iz poročila deželnega delovnega urada je posneti, da je bilo koncem novembra 1963 pri koroških delovnih uradih prijavljenih 7110 brezposelnih, med temi 1336 moških in 5774 žensk. Meseca novembra je stanje brezposelnih naraslo za 2432 oseb.

Največji delež narasle brezposelnosti pripada stroki gostinskih poklicev, kjer znaša prirastek 949 in nadalje poklicem v kmetijstvu s 635 osebami. Zanimivo pa je, da je bilo stanje brezposelnih na Koroškem v primeri z istim časovnim razdobjem leta 1962 za 306 delojemalcev nižje.

Koncem novembra lani je bilo na Koroškem 141.904 bolniško obvezno zavarovanih delojemalcev, in sicer 100.132 moških in 41.772 žensk.

Ob tridesetletnici organizirane pevske dejavnosti:

Uspel jubilejni koncert v Pliberku

Zadnje nedeljo minulega leta je bila v Pliberku lepa in uspela naša kulturna prirediteljska: pevski koncert ob priložnosti 30-letnega jubileja organizirane slovenske pevske kulture v Pliberku in okolici. Na koncertu so sodelovali združeni moški zbori iz Pliberka in okolice, iz Zelezne Kaple, iz St. Vida v Podjuni in iz Škocijana, iz Raven na Koroškem pa je posredoval nekaj pesmi Koroški oktet Kulturno-prosvetnega društva „Prežihov Voranc“, medtem ko je po koncertu za ples igral godbeni kvintet iz Raven. Prirediteljska je bila v kraju, ki je od novega leta dalje velika občina z združitvijo občin Blato in Libuče. Zdi se, da so ljudje po daljšem presledku tovrstne naše prosvetne dejavnosti naravnost hrepeli po takem užtku, kajti udeležba je bila res množična. Prijetna in obsežna dvorana gostilne pri Schwarzlu ni mogla zajeti vseh obiskovalcev. Mogočna udeležba na slovenski kulturni prireditvi v veliki občini Pliberk je prepričevalen dokaz o sestavi njenega prebivalstva in občina naj postane zgled dobrega medsebojnega sožitja med slovensko in nemško govorečimi občani na podlagi spoštovanja neokrnjenih gospodarskih, socialnih in narodnostnih pravic za vsakega brez razlike.

Na prirediteljsko so prišli ugledni trdni naši kmetje, gospodinjice in matere, obrtniki in delavci in, kar je samoumevno in razveseljivo, posebno veliko mladine. Med gosti smo opazili dosedanja župana občin Libuče in Blato Kristana in Krofa, kakor tudi blaškega podžupana Domeja, bivšega blaškega župana in svetnika kmetijske zbornice Kumra, več drugih odbornikov in funkcionarjev v našem združenstvu in drugih organizacijah za naša skupna prizadevanja ter več izobražencev. Iz Celovca pa sta prispela predsednik Slovenske prosvetne zveze odvetnik dr. Franci Zwitter in tajnik SPZ Andrej Kokot.

Jubilantni pevski zbor je dostojno praznoval tridesetletnico svoje organizirane dejavnosti. Pelo se je tudi seve že prej in veljajo posebno velike zasluge na področju mladinskega pelja že umrli prosvetainji Julki Randeu. Organizirani zbor v okviru naše prosvete je vodil in vodi zborovodja Foltej Hartman. Zbor je rasel iz malega ansambla — mladinskega zbora — in se razvil v reprezentativen ne le moški temveč tudi mešani zbor. Sodeloval je na vaki domači prosvetni prireditvi, na prireditvah v sosednjih krajih in vsej Koroški, kjer živi prebivalstvo slovenske besede, na velikih koncertih in veličastnih turnejah po Sloveniji, na Dunaju, Gradiščanskem in drugod. Preobširno bi bilo v tem sestavku nanizati vso pestro zgodovino jubilarnega zbora. Zgodovina tega zbora naj bo snov za drugi sestavek, ki naj zajame neštete male in velike prireditve in nastope, vzpone in boje, se spomni ustanovnikov zbora in počasti spomin onih, ki jih je smrt pobrala iz naše srede, predvsem pa naših pevskih žrtev v dobi najhujšega preganjanja koroških Slovencev, v času nacizma.

Spored koncerta je v polni meri pokazal visoko pevsko kvaliteto pliberškega in združenih zborov. Pevci so številni in hvaležni publiko prinesli dragoceno dobrino iz zakladnice slovenske kulture, vedno lepe in zaželjene naše pesmi. Zbori so peli predvsem umetne pesmi in nekaj narodnih. Skratka, petje je bilo na višku in ne bi bilo lahko prisojati tej ali oni pesmi kakršno koli prednost, kar je pričalo spontano navdušenje in viharen aplavz po vsaki od-

pevi pesmi. Vidno ganjeni so pri pesmi „Kam?“ nastopili tudi nekateri stari uslanovni pevci, kar je napravilo zelo močan vtis nezlomljive trajne zvestobe našemu pevskemu gibanju skozi desetletja. Doprinese pevski vložke je na koncertu posredoval pevski oktet z Raven, ki je požel prav tako navdušeno pritrjevanje. Oktetu naj bo na tem mestu izrečena zahvala za njegov obisk v Pliberku, kar razumljivo velja tudi za godbeni kvintet.

Med koncerdom je spregovoril predsednik Slovenske prosvetne zveze in jubilarne zboru čestljal k tridesetletnici požrtvovalne in uspešne pevske dejavnosti ter se mu zahvalil za zasluge na področju te pomembne vrstni slovenske kulture — pesmi, ki je trajna spremljevalka našega človeka v vseh lepih in hudih časih. Posebej je izrekel čestitke in zahvalo zaslužnemu pevovodji Hartmanu in spomnil tudi na to, da je s pesmijo bodril in talažil ter lajšal trpljenje trpinov tudi v koncentracijskem taborišču. Naglasil je trajen pomen in vlogo pelja, ki človeka dviga k dobremu in lepemu sožitju, pevska kultura goji in krepi razumevanje med narodi. Kultura je dostopna vsem ljudem in zato ne pozna meja. Koroški Slovenci pa s pesmijo iz polnih src izpovedujemo našo nezlomljivo življenjsko voljo in silo ter narodno zvestobo.

Vidno zadovoljen z našim pevskim koncertom in ljubeznijo ter predanostjo koroških pevcev do gojitve slovenske pesmi je spregovoril tudi predstavnik Kulturno-prosvetnega društva „Prežihov Voranc“ z Raven in med drugim dejal: Vaša pesem nas je ganila, vaša požrtvovalnost in ljubezen do pesmi pa nam bo za zgled.

Prehitro je minil čas lepega vzpodbudnega koncerta, ostal pa bo v trajnem spominu. Po koncertu se ljudje še dolgo niso razšli. Sledila je prijetna prosta zabava s plesom, odlično in marljivo so igrali mladi godci z Raven.

Zahvala velja vsem, ki so k uspehu prireditve kakor koli doprinesli, predvsem pevskim zborom, številnim gostom, ki so pokazali veliko zanimanje za koncert in onim, ki so k temu organizacijsko pripomogli ter tudi gostilni Schwarzl, ki je radevolje dala prostore na razpolago.

Komelj

Ob božičnih praznikih je prišlo tudi na hribovitem in strmem Komlju tako daleč, da je po raztrešenih 10 kmečkih domovih zasvetila električna luč. Končno so tudi te kmečke družine postale deležne zelo koristne naprave sodobnega napredka in hotenja po boljši življenjski ravni, kajti prav v teh gorskih krajih je borba za eksistenčni obstanek težavna. Te pridobitve se veselijo vsi, mali in večji kmetje, ker s tem je postalo življenje na odmaknjenih kmetijah prijetnejše in lepše. Zeleti je le, da bi tudi še ostale kmetijske hiše na vrhu dobile čimprej elektriko.

Za izvedbo elektrifikacijskega načrta na Komlju, na tem gorskem naselju blaške občine, se je posebno in z vso vnemo prizadeval predsednik svetlobne skupnosti Martin Bolha, kmet p. d. Brnik. K uredničitvi elektrifikacije v tem kraju je storila tudi občina pod vodstvom župana Krofa svoje najboljše, tehniška dela pa je v zadovoljstvo izpeljalo elektro-podjetje Hollauf v Pliberku. Vse koristno in pomembno delo pa je moglo uspeli najbolj zaradi tega, ker so si sosedje-interesenti medsebojno pomagali v skupnih prizadevanjih.

Elektrifikacija komeljskih kmetij in zgrajena ustreza pol v te kraje je odmaknjeni kraj približala in bolj povezala z ostalim svetom ter bodo ti napredki morda le nekoliko omejili hrepenenje po begu in odhodu mladih

Tudi to je družbeno vprašanje

Kakor vsaka življenjska stopnja ima tudi starost svoje težkoče in nevedčnosti, toda tudi gotove prednosti. Pravijo, da je najbolj pekoča bolezen starih, da se čutijo osamljene in imajo občutek, da so postali nekoristni in odveč v družbi. To nalaga človeški družbi tudi nalogo, da posveča temu vprašanju potrebno in upravičeno socialno odgovornost, ker mlad biti ni nobena osebna zasluga, postati star pa tudi ne krivda posameznikov, ker to je zakon narave.

Človeške usode ni lahko zajeti v številke, vendar lahko številke posredujejo predstavno o obsegu določenega vprašanja. Nikdar še ni bilo toliko starih in predvsem toliko nesrečnih starih ljudi, kot jih je v današnji dobi. Kaj povedo statistike? Po previdnih cenitvah utegne na vsem svetu živeti več kot 200 milijonov ljudi, ki so stari nad 60 let. Računajo, da jih bo v desetih letih nad 300 milijonov. V Evropi in Združenih državah Amerike je vsak sedmi človek nad 60 let star. Vsak deseti Avstrijec in vsak šesti Dumažčan je dosegel že 65. leto starosti.

Napredku zdravstva je pripisati, da je današnja življenjska doba povprečno 70 let, to je skoraj za polovico višja, kakor je bilo v časih naših prastaršev.

Socialne pridobitve zagotavljajo večini starih ljudi sicer v mnogih primerih zelo skromno, vendar gotovo preskrbovalno, da jim po trdem življenjskem delu ni treba beračiti in prositi milodarov, kar še pomni mnogo današnjih starih ljudi, ko so v svoji mladosti bili priča, da so iz dneva v dan trkali od naporenega dela izčrpani ljudje na vrata in prosili za košček kruha in prenočišče ter prespali noči na kepu slame v hlevih, kjer so končno tudi umirali.

To se je izboljšalo in sicer nikakor ne brez odločne borbe socialističnih sil, česar ne smemo pozabiti.

Nekaj drugega pa je, česar človeška družba kljub temu tudi ne sme pozabiti. Starejši človek po upokojitvi ne bi smel nenadno priti v duševno izolacijo. Pogosto mislijo mladi, da je popolno brezdelje najidealnejše stanje, kar nikakor ni tako. Človek, ki se po svoji upokojitvi ne znajde in z ničemer ne ukvarja in zaposluje, je izpostavljen naglemu hiranju in povzroča pogosto vidno nedolžne bolezni prerano smrt, ker tak pacient, ki se nenadno čuti brezkoristnega, nima pravega veselja in volje do življenja.

Znana avstrijska zdravnica dr. Franciska Stangel, ki se bavi s starostnimi problemi, meni k tej zadevi, kako naj bi se človek že zgodaj pripravljala na zreli čas življenja, da bi si osvojil nek idealiziran poklic, ki bi ga zadovoljeval in mu izpolnil praznoto življenja. Stopnjevaljoče se staranje je pravi čas, da se človek posveti tistim dejavnostim, ki ga veselijo ter jim je telesno in duševno tudi sposoben.

Vsekakor se je treba pravočasno pripravljati na takšno dejavnost in zdravniška pravi, da je treba stari ljudem dati možnost, da kar koli podvzamejo, kar je koristno, da ne zapadejo morečemu občutku odvečnosti in brezkoristnosti. Na kmetih, kjer vlada med stari in mladimi lepo soglasje, tudi stari mami in ateju ni dolgčas, ker je zaposlitve dovolj, ki jo zmorejo tudi stari ljudje. Zal pa ni povsod tako idealno, ker se le prepogosto najdejo tudi primeri, da v družini ni miru in ljubezni in tudi ne spoštovanja do starih roditeljev.

V Angliji obstoja poseben delovni center, ki se bavi s problemi starih ljudi in se prizadeva, da morejo biti tudi stari ljudje deležni onega prijetnega občutka, da niso izrinjeni iz družbenega kontakta ter se lahko ob ustvarjalnosti lažjih del veselijo svojega življenja.

V Ameriki so v zadnjem času začeli stare ljudi navajati na gojitev »hobija«, kar pomeni vrst zaposlitve, ki ji je kdo predan in ga veseli, kakor na primer zbiranje znamk, igranje šaha in podobno. Takšna zaposlitev ima svoj pomen, toda popolnoma ne more zadovoljevati, ker tudi star človek želi in hoče ustvarjati kaj koristnega.

Velika razstava Avstrijske sindikalne zveze na Dunaju pod geslom »Prosti čas včeraj — danes — jutri« je pokazala koliko umetniške vztrajnosti in lepega okusa kažejo lahko tudi prav stari ljudje, ki so na razstavi sodelovali in bili zastopani zelo številno. Mnogi posebni tečajji za stare ljudi na dunajskih ljudskih visokih šolah so ogromno prispevali k temu, da se morejo tudi stari ljudje vključiti med soljudi ter jim ti tečajji nakazujejo pot, koliko in kakšno dejavnost se lahko izpolnjujejo, da se bodo šteli še vedno za koristne člane človeške družbe.

In končno naj vedno velja stara zapoved: Spoštuj očeta in mater! Oče in mati sta vedno gotovo starejša, kakor njih nadebudni otrok — zapoved pa velja tudi: Spoštuj in ne zaničuj starega človeka, kajti zakon narave je tak — enkrat tudi ti!

Drugi zračni promet Celovec—Dunaj načrtovan

AUA namerava letos uvesti drugi zračno-prometni kurz med Celovcem in Dunajem. Dočim je zveza ob časih, ki je bila lani običajna, služila v prvi vrsti tujskemu prometu, naj bi drugi kurz koristil potrebam domačega prebivalstva. Letalo se bo dvignilo v Celovcu okoli šeste ure in spet pristalo na celovškem letališču ob 21. ali 22. uri. S tem bi bilo omogočeno na Dunaju urediti poslovne posle v enem dnevu s prihranitvijo prenočevanja v velenemestu. Končno uvedbo tega zračno-prometnega tečaja bodo mogli uresničiti šele, ko bodo na letališču dogotovljene potrebne naprave in rešena vprašanja uslužbencev letalske varnostne službe, ki so v zvezi s tem načrtom najno povezana.

Ludovika Kalan:

Mucek in snežinka

Naš mucek — šaljiček na pragu sedi in s tačico črno snežinke lovi.

So muhice ali metuljčki? Ne ve, zakaj v čudnem plesu nad njim se vrte.

Ujame nobene in to ga jezi, a že mu snežinka na nosku čepi.

»Oho, nagajivka, sedaj te imam, s teboj se veselo kar tu poigram!

Ne vidim te več. Le kam si odšla? In kapljica mrzla mu zadržke na tla.

Užaljen, naš mucek nič več ne lovi, otrse kožušček in k peči zbeži.

Nestrpna snežinka

Stara babica zima je imela visoko na Severu v snežnem, temnem in velikem oblaku spravljenih vse polno snežink, ki so komaj čakale, da jim bo Zima dovolila, da se bodo iz temnega oblaka, ki je bil njihov kaj tesen dom, spustile v širne nižave proti zemlji. Veselile so se divjega vrtenja ter plesa, ki ga jim je med potjo proti zemlji obljubila babica Zima.

Babica Zima pa je mirila njihovo nestrpnost:

»Še malo počakajte, hčerkice moje, samo še malo, da nam bo zavrtil mrzli veter Sever, ki je naš zaveznik in prijatelj. Le na njegovih krilih se bomo lahko varno spuščale proti zemlji in lahko med potjo uganjale divje vragolije. Še malo počakajte, da se bo skrilo sonce, ki ni naš prijatelj, pa boste videle, kakšen vesel ples bomo zaplesale. Čisto potihno in naskrivaj se bomo ponoči spustile na Zemljo in

pokrile vse z našo belo odejo. To bo presečenje in kako se vas bodo otroci razveselili.«

Toda med njimi je bila posebno nestrpna majhna snežinka, ki ni mogla dočakati, da bi se lahko spustila iz oblaka. Zato je babico Zimo venomer nadlegovala:

»Oh, babica, daj, da se takoj spustimo proti Zemlji, tukaj je tako temno in tesno. Daj, da se malo zavrtimo na svežem zraku. Zakaj bi še čakale?«

Toda babica Zima je v svoji sto in stoletni modrosti previdno pogledala iz oblaka in rekla: »Nič kaj pravi veter še ne piha. Mrzli in topli veter se borita med seboj in še ne vem, kateri bo zmagal. Za vas bi ne bilo dobro, če bi šle na pot z južnim vetrom. Ta bi vse vas drobne snežinke že med potjo raztopil. Zato, reji, ti nestrpnica, le daj mir in počakaj. Ko bo čas, bom že povedala.«

Nestrpni snežinki je bilo to čakanje silno težko in odveč. Zdelo se ji je, da je babica Zima vse preveč previdna in da vidi za svoje snežinke vsepovsod same nevarnosti. »Zakaj naj bi neki bila taka razlika, če piha severni ali južni veter,« si je mislila v svoji majhni pameti, ki je nič ni bilo, »veter je pač veter, nesel bi me na svojih krilih, da bi bilo veselje.«

Ponoči, ko je babica Zima s snežinkami zaspala, se je nestrpna snežinka prav potihoma in rahlo spustila iz oblaka. Veter jo je takoj vzela na svoja krila in jo zavrtel v višavah: »Hej, kako prijeten veter je in kako hitro letim z njim, pa prav prijetno hladen je,« se je veselila mala snežinka. »In babica le ni imela prav, ko je rekla, da me bo stopil in spremenil v vodo. To mi bodo druge snežinke zavidale, ko bodo videle, da sem prva šla na pot in vse pred njimi videla.«

Veter je nosil snežinko po višavah, čedalje nižje in nižje. Od dolge poti je bila že malo utrujena, ko je proti jutru pristala na majhnem brinovem grmu, kjer se je na temnem

zelenilu svetila kot majhna bela zvezdica. Zgodaj zjutraj so prišli mimo otroci, ki so šli v šolo: »Glej, sneg, sneg bo, tukaj je že ena snežinka,« so veselo kričali, ko so zagledali drobno snežinko in jo občudovali z vseh strani, da je bila mala snežinka vsa srečna, ko so kazali tako navdušenje. A otroci so se razveselili snežinke ne kot ene same, ampak kot znanilke in predhodnice še mnogo drugih, ki bodo prišle za njo in prinesle zimo in zimsko zabavo. Otroci so hitro morali naprej, kajti šola jih je čakala. Drobna snežinka pa je ostala nemalo razočarana, ker ni vedela da ena sama lastovica ne prinese pomladi in tudi ena sama snežinka še ne more napraviti zime.

»Ampak prva sem pa le,« si je trmasto mislila snežinka, »ostale moje sestrice se morajo še vedno stiskati v grdem tesnem oblaku.«

Medtem pa je južni veter razpihal oblake in skozi nje je posijalo sonce in žarek je obsijal tudi brinov grmiček. Snežinka se je nenadoma počutila neprijetno. Nič več trdna ni bila. Začela je jokati. Končno je bila čisto sama na brinovem grmu. Toda jok je za snežinko silno nevaren. »Joj, to prav gotovo pomeni, da se bom stopila, kakor je rekla babica Zima,« je vsa obupana pomislila drobna snežinka in še bolj zajokala. »Zakaj je nisem poslušala, tukaj mi je tako neprijetno.«

Babica Zima pa je bila za svoje snežinke resnično dobra babica. Takoj, ko se je zbudila in opazila, da je bila nestrpna snežinka pobegnila, je rekla: »Lej jo, porednico, kakšne skrbi mi dela,« in hitro zaprosila svojega prijatelja Mrzlega vetra, da je tekel iskat in reševati drobno snežinko. Mrzli veter je z vso naglico preletel dolgo pot in ujel malo snežinko prav v zadnjem hipu. Bila je že čisto na tem, da jo bo sončni žarek stopil. Mrzli veter je najprej z velikim oblakom zakril sonce in je z vso silo zapihal okoli brinovega grma, da se je snežinka naenkrat počutila popolnoma drugače, dobro in čvrsto. Toda ni bila več drobna puhastra snežinka. Mrzli veter je tako močno zapihal, da se je snežinka spremenila v majhen bleščoč ledeni okrask, ki je še dolgo kot majhen balonček krasil brinov grm.

DRAGOTIN KETTE Kako se je zgodilo Matičku

Krznarjevi so imeli lepo hišico s sadnim vrtom, a za vrtom se je razprostirala majhna dolina, ki se je proti hiši vedno bolj zoževala, v nasprotno stran pa prehajala v zeleno ravan. Imeli so pa Krznarjevi tudi Matička, in ta Matiček ni imel ušes. Nikari pa ne mislite, da ni imel morebiti uhljev; o, uhlje že, pa kakšne! Toda ušes pa ni imel, drugače bi vendar vsaj katerikoli slišal.

Tako se je, recimo, nekega dne igral v dolinici za vrtom. Sončece je gorko sijalo, a po šumečih travah so brenčale čebele, mušice in metulji. Pa niti sonce niti čebele ne bi mogle odvrniti živega Matička, da se ne bi zaganjal za pestrimi metulji in lučal klobuka za njimi.

»Matiček, Matiček!« se oglase zdaj mati. Toda Matiček je že zopet po svoji stari navadi sedel na ušesih in ni hotel ničesar slišati. In letal je še dalje za metulji in se ni bal ne vročega sonca ne čebel.

Niso njegove

Cigan je kupil nove opanke. Hodil je, sklanjal se in se jih ni mogel nagledati. Ob poti zagleda košato hruško in pod njo debelo senco. Sede, da bi se spočil. Sede in zaspi. Mimo pridejo ljudje in mu ukradejo opanke. Nalo pride mimo kmet. Zagleda cigana brez opankov in mu reče:

»Hej, mladenič, spravi noge k sebi, sicer boš ostal brez njih!«

Cigan se zbudi. Pogleda kmeta, pogleda svoje noge in reče:

»Te noge niso moje. Moje so bile v novih opankah!«

Okoli ušes pa mu je vedno nekaj šumelo: »Zakaj ne greš, zakaj ne greš? ...«

In v drugič so se oglašili mati: »Matiček, Matiček!« Toda o Matičku ni duha ne sluha... Tam po zelenem travniku se podi Matiček, vidi mamo, a jih noče videti, sliši jih, a jih noče slišati. In leti tam za metulji in se ne boji ne vročega sonca ne čebel.

Okoli glave pa mu vedno nekaj šumi: »Zakaj ne greš, zakaj ne greš?«

A tretjič niso klicali več mati. Pa tudi ni bilo treba.

Kar v hip začuti Matiček neko stvar v ušesu. In ta stvar brenči notri in šumi, šegače ga in gluši. Strahoma stresa Matiček glavo, da bi se oprostil neprijetne stvari, a zastoj. Stvar le še bolj brenči in šumi, tako vollo in hudobno, joj, da ga hoče sedaj, sedaj snesti. In Matiček se spusti v jok in tek proti domu.

Doma so pa mislili, da je znorel, tako je stresal z glavo, se kremžil in jokal in vpil: »Ajej, ajej, v ušesih!«

»I kaj je, kaj je,« so izpraševali mati.

»V ušesih, v ušesih,« je klical žalostno Matiček, »prej vedno dejalo: zakaj ne greš, zakaj ne greš?« polje pa noler šlo-o-o ...»

Mati so precej vedeli, pri čem so. Vzeli so hitro lasno iglo in jo vtaknili v uho. Kmalu so privlekli iz ušesa tisto stvar, tisto pošast — majhno mušico ...

In so dejali: »Vidiš, vidiš, Matiček, kaj vse človeka zadene, ako noče slišati! Dvakrat sem te klicala, pa te ni bilo na spregled, mušica pa te je priganjala ... Prav, prav. Drugič pa tudi ne slušaj, kadar te bo opominjala: Zakaj ne greš, zakaj ne greš?«

Toda Matiču ni nikdar več zastoj šepetala: »Zakaj ne greš, zakaj ne greš?«

Lenoba prinaša glad

V neki hiši so živele babica, mati in hči. Bile so zelo revne. Poleteli, ko se je želo žito, jih je gospodar priganjal, naj gredo na njive nabirat klasje. Ker pa je gospodinja bila lena, ni hotela iti, temveč jim je klicala: »Čemu nam bo vse klasje? Starka bo umrla, dekle se bo omožilo, pes bo poginil; kdo ga bo jedel!« — »Čemu nam bo vse klasje!« je ponovila.

Prišla je zelo huda zima. Tedaj po njivah že ni bilo več klasja, a niti starka ni umrla, niti se dekle ni poročilo, niti pes ni poginil. Niso imeli kaj jesti. Dekle je šlo ven, da bi videlo, kaj je in česa ni zunaj. In kaj je videla! Vihar, droben sneg, dež s snegom ter sneg v velikih plasteh. Tedaj je zaklicala materi: »Mati, plastil!«

»Klasil!« se je odzvala od znotraj mati.

»Plasti, joj, sneg, v plasteh snežil!«

In tako sta ti dve sredi zime, ko je v plasteh snežilo, iskali klase in žito. Ker niso imeli kaj jesti, so vsi od gladu umrli.

Tako fisti, ki poleti ne skrbi za to, da bi si nabral klase, sredi zime ne bo imel nič drugega kakor plasti snega.

MAKEDONSKA PRAVLJICA

Okameneli smehljaj

JOŽE CIUHA

Nič manj kot trgovci so vsiljivi berači, otroci in pohabljeni. Slednjih je neverjetno veliko. Največ jih je iznakazila paraliza. Pogled nanje je zares presenetljiv: čeprav hromi, se z nenavadno okretnostjo plazijo v prahu in moledujejo za denar. Nekateri med njimi so pravi specialisti v razkazovanju raznih deformacij, čudnih zarastlin in ran. Z gnojnim mesom, ki ga odkrivajo za umazanimi cunjami, izsiljujejo usmiljenje. In tega je toliko kot studa in nelagodne zavesti, ker tičiš v snažni obleki, ješ trikrat na dan, spiš v postelji in daješ miloščino.

Poleg trgovcev, otrok in beračev je na cesti še dosti oslov, koz, mačk, psov in avtomobilov. Džibuti ni velik, vendar premore presenetljivo veliko taksijev. Skoraj vsa vozila so velika in moderna. In kot povsod, so tudi tu nasprotja: v ameriških limuzinah zadnjega tipa se prevažajo v umazane cunje oblečeni šoferji.

Mesto leži na drugi strani polkrožnega zaliva. Polkrožnico spremlja po obali cesta. Središče mesta je trg, ki ga oklepa nekaj zadosti moderno urejenih trgovin, apoteka, pošta, dve trafiki, hotel in kavarna, kjer so nam postregli z odličnim ananasovim sokom. Iz trgovinic v ulicah, ki se stekajo v ta osrednji trg, ali pa v tistih, ki vo-

dijo k večjemu in prostranejšemu v arabski četrti, uha-jajo neprijetni vonji.

Med temi vonji sem koračil v senci zidanih hiš, ko sem šel iz evropske četrti v arabsko. Trg, na katerem sem prišel, je dosti bolj postran od tistega, kjer sem si potešil žejo. Pripeka je potisnila ljudi in živali v senco hiš in barak na robovih trga. Le prah je kljuboval soncu. V enem kotu so ostali oskubljeni preostanki in nesnaga semanjega dne. Hiše so bile nizke in enako prašne kot trg sam; po videzu in pomembnosti jih je presegala le džamija, ki je visoko kraljevala nad umazanimi kolibami. V borni senci pred njimi je utripalo življenje. V kovačiji so pravkar pribijali konju novo podkev, sicer pa so ljudje posedali in se zadrževali v krčmah, trgovinah in obrtniških delavnicah. V sivini je bilo vse neizrazito in izenačeno. V senco ob bajtah so vnesli največ življenja otroci: teptali so prah in se lovili.

Pripravil sem fotoaparati, da bi naredil nekaj posnetkov. Ko sem ga prislonek očem, da bi slikal džamijo, mi je v glavo priletel kamen. Ozrl sem se v smer, od koder je prišel: proti meni so se proseče izlegle roke številnih otrok. Ustnice so se šobile in na videz ponižno prosile:

»Bakšiš, monsieur.«

Več kot dvajset oči je bilo uperjenih vame: velikih otroških in na temni koži še temnejših oči. Otroci so stali kot vkopani, in ko so nekajkrat ponovili »bakšiš, monsieur«, so se začele roke povešati.

Znova sem naravnal aparat in znova je priletel kamen. Tokrat me na srečo ni zadel. Našobljene ustnice so se razpotegnile v smeh. Zaiskrili so se pogledi in zablesteli zobje. Dlani so se spet razprle in prošnje so se ponovile.

Hitro sem jo ubral v smer, od koder sem bil prišel.

Smeh za mojim hrbtom se je sprevrgel v sproščen otroški krahot. Iz primerne razdalje sem se ozrl. Stali so v gruči, s spuščeni rokami, smejočimi usmi in pogledi, naravnanimi proti meni. Od skupine se je odlučil deček s crknjeno mačko v roki: napravil je nekaj korakov naprej in jo zalučal proti meni. To je sprožilo nov val krahota. Deček je bil seveda junak. Postal je nekaj korakov za mrlvo mačko in se med smehom tolkel po stegnih.

Menda je nekje za arabsko četrtjo še somalska — črnska četrt. Tako daleč nisem prišel. Skozi ulice s kiselskastim vonjem, enonadstropnimi hišami in senco, sem se vrnil na trg s kavarno.

Komaj sem sedel in naročil sadni sok, že se je v prahu pred mano zvil človek s štirimi štrclji: z rokami do komolcev in nogami do kolen:

»Bakšiš, monsieur.«

Pohabljenec je tak, kot je bil, spretno manevriral z rjasto konservno škallo in vanjo lovil drobiž. Med mizami se je pomikal z izredno spretnostjo in nepogrešljivo lovil denar. Sledili so mu drugi berači, ki na bridko vabo revščine in iznakaženosti lovijo svoje ribe.

SREČANJE Z INDIJO

Spet smo na morju: plovemo proti Kačinu. Pomikamo se proti jugu, vzdolž zahodne strani velikega trikotnika, s katerim se Prednja Indija zajeda v severni del Indijskega oceana, ki je na zemljevidih označen kot Arabsko morje. Z nami poluje čas: kazalce na urah smo spet premaknili naprej. Kratkočasimo se s šahom, preferanso in dolgovoznimi debatami.

Bombay, kamor smo pripluli v nedeljo okoli tretje ure zjutraj, je za nami. Bil je doslej naše največje pristanišče. Preden smo zapeljali v luko, smo morali nekaj

Kako se obvarujemo mraza

ZAKAJ NAS PRAVZAPRAV ZEBE?

Občutek mraza nastane zaradi razlike med telesno in zunanjo temperaturo. Da ne odda telo več toplote, kot zmora organizem, se majhne krvne žilice v koži skrčijo. Koža ne dobi več toliko krvi in postane hladnejša in blede. Če pa traja mraz dalj časa, to krčenje preneha in se pojavi nekaka obrončnost. Žile se razširijo in kri se pretaka počasneje. Mraz torej zmanjšuje obtok krvi. Posledica tega so razne spremembe na koži. Najprej postane rahlo rdečkasta, pri prehodu iz hladnega na toplo pa začne srbeti, pozneje preide rdečkasta barva v vijoličasto in modrikasto, udi začnejo zatekati,časoma se napravijo drobni vozlički, v hujših primerih male bule in celo rane.

UTRJUJMO SI TELO!

Najbolje se obvarujemo pred posledicami mraza s poprejšnjim utrjevanjem. Ožilje moramo privaditi na to, da se hitro in prožno prilagodi vsaki temperaturi. To lahko opravimo sami, brez stroškov, z malo dobre volje, veliko mero vztrajnosti in nekaj minut časa. Vse to pa se nam bo dobro obrestovalo. Niti kopalnica ni nujno potrebna. Zadostujeta dve večji posodi, vroča in mrzla voda, brisača in krtača. Vsake večer si pripravimo izmenične kopeli. V eno posodo natočimo zelo vročo vodo, v drugo pa nalijemo mrzlo. V vročo vodo vlijemo še nekaj kapljic evkaliptusovega olja. Začnemo s kopaljo rok. Potopimo jih za tri minute v vročo vodo in takoj nato za eno minuto v mrzlo vodo. To ponovimo štiri do petkrat. Zadnja kopal naj bo mrzla. Nato jih krepko drgnemo s brisačo, najbolje s frotirko, da osuše. Suhe masiramo še dve minuti z ostro krtačo. Enako pri kopeli nog.

Bolj pogumni pa si lahko privoščijo izmenične prhe za vse telo. Kdor pa se ne more odločiti niti za prvo, niti za drugo, naj poskusi s tretjim načinom. Krpo namoči v mrzli vodi, jo ožmi in si z njo otri vse telo ali pa samo roke in noge. Krpo je treba večkrat zmočiti, ker se zaradi telesne toplote ogreje.

OBLAČI SE PAMETNO!

Največ grešimo prav pri oblačenju. Doma nosimo morda dolgo haljo, debelejšo nogavice in copate; ko pa gremo v službo, na trg ali kam drugam, pa vse to slečemo in se oblečemo opravku primerno. Res je, da oblečeno še plašč, vzamemo šal, kapo in rokavice; kaj pa čevlji in nogavice? Pozimi se oblačimo vedno v enakomerno topla oblačila. Toplo oblačilo pa je tisto, ki propušča dovolj zraka. Bolj toplo nam bo n. pr. v bluzi in tanjši volneni jopici, kakor v debelem in gosto pletenem puloverju. Med kožo in bluzo ter bluzo in jopico je nekaka plast zraka, ki se segreje in nas varuje kot nekak topel zračni ščit. Čimbolj se obleka prilaga telesu, tem hladnejša je. Le obujte si pozimi tesne čevlje ali rokavice in nosite tesne steznike, pa vas bo prav gotovo pošteno zeblo.

Zimski čas - čas divjačine

Da bo divjačina pripravljena res prvovrstno, morda še ne veste,

da mesa divjačine navadno ne peremo, razen okrvavljenih kosov, ampak ga samo zunaj in znotraj obrišemo s čistim prtičem,

da spoznamo starost zajca, če je že slečen, po rebrih, ki se rada lomijo, če pa ima še kožo, po ušesih, ki se pri mladem zajcu zelo hitro zatrgajo, medtem ko so pri starem žilava in zategla,

da mlade divjačine ne devamo v kvašo, da devamo meso v kvašo zato, da se omeha,

da kvasimo divjačino ali govedino v porcelanasti, leseni ali prsteni posodi, nikdar v železni,

da mora meso biti v kvaši vsaj en dan, da moramo kvašo v toplejšem času vsak dan prekuhati in ohlajeno spet politi po mesu, da je boljše meso hraniti nekvašeno, če ga hočemo imeti za dalj časa,

da mora biti kvaša neslana, ker postane sicer meso rdeče,

da je najpogosteje kvaša pripravljena iz korenin jušnih zelenjav: korenja, peteršilja, zelene in dodatkov: čebule, česna, lovorjevega lista, timijana, majarona, celega popra in kisa, da potrebujemo za kvašo približno 2 litra vode in v njej skuhamo oziroma prevremo vse primesi,

da mora biti kvaša kisla kot dobro okisana juha,

da lahko po okusu dodamo kvaši tudi nekaj zrnj brinja, nekaj listov žajbeljna vršiček smreke in kis nadomestimo s črnim vinom ali limoninimi rezinami,

da zajca, ko ga vzamemo iz kvaše, obrišemo in šele potem osolimo in popoprano,

da ga pretaknemo s slanino tako, da dolgi rezanci slanine ležijo vporedno z mesnimi vlakni,

da potisnemo slanino v meso v enakomernih razdaljah, da bodo kasneje narezani kosi tudi za oko lepi,

da ni nobene nesreče, če nimamo slaninske igle, saj si lahko pomagamo z daljšim ozkim nožem, ki ga zabodemo v meso in potisnemo v zarezo pramen slanine,

da lahko divjačino za spremembo nadeva tudi z gorčico, ki ji da zelo pikanten okus, da meso polijemo z vročo maščobo in dušimo z zelenjavami iz kvaše, dokler ni mehko,

da dodajamo kvašo, kadar se sok posuši, da serviramo k divjačini široke rezance, makarone, vodne žličnike, kruhove cmoke, zdrobove ali riževe krustade, polento, krompirjeve svaljke, pečen krompir, maslene pastete,

da ne smemo pozabiti na brusnice, ribezovo ali šipkovo omako, jabolčno čežano, dušene gobe, mlado zelenjavo in raznovrstno zeleno solato, ker se vse divjačini odlično prilaga.

ZAJČJA PEČENKA

Mladega zajčka razdelimo, in sicer odrežemo zadnje noge ter mesnati hrbet. Lahko ga preslanimo ali pa samo zunaj obložimo z rezinami slanine. Pečemo ga na surovem maslu, dodamo malo narezane čebule in korenja, potresemo s soljo, poprom in ščepcem zdrobljenega rožmarina.

Med pečenjem meso pridno polivamo z juho, nekaj žlicami vina ali dodamo malo kisa, dokler ne postane lepo rjavkasto. Soku pa da-

mo malo pred serviranjem poljuben okus: s kislo smetano ali s ščepcem rdeče paprike pa tudi s pretlačenimi grozdnimi jagodami.

ZAJČJA OBARA

Preostale dele zajčka uporabimo za pikantno obaro.

Na maslu prepražimo koščke narezane slanine, dodamo na majhne kocke narezano zeleno, korenje in peteršilj ter malo čebule. Na zelenjavo naložimo kose mesa, potresemo z dišavami: poprom, lovorjem, timijanom, noževo konicico zmletih klinčkov, stlačenim strokom česna, osolimo in polijemo z dobrim pol litrom rdečega trpklega vina. Dušimo, da se sok posuši, odstranimo meso, zelenjavo potresemo z moko in zalijemo z juho ter pustimo nekaj minut vreti. Pred serviranjem precedimo in ponudimo z belimi ali ajdovimi žganci ali polento.

NADEVAN MLAD ZAJEC

Zajčku odrežemo sprednje in zadnje noge, ga osolimo, v trebuh pa napolnimo nadev.

Nadev pripravimo iz četrh kg sesekljane mešanega mesa, dobro zrezanih zajčjih jeter, na kockah slanine prepražene čebule in zelenega peteršilja, dodamo v vodi namočeno in ožeto žemljo, 2 celi jajci, posolimo, potresemo z majaronom, muškattim oreščkom in poprom.

Trebuh zajčimo z belo nitko in zajčka pečemo v pečici ali pa ga pokritega dušimo. Ves čas pridno polivamo z juho. Ko je meso mehko, ga damo na krožnik, v sok pa potresemo pri pečenem malo moke, da dobimo gostljat poliv, pri dušenem pa omako zagostimo s kislo smetano, v kateri smo razžvrkljali malo moke.

Za vse tri recepte je najboljši mlad zajec, ki ni bil v kvaši.

O kuhanju čaja

Kvaliteten čaj je podobno kot kava — poživilo. Čaj vsebuje zraven teina, ki poživlja, še nekoliko vitamina B₁, nekoliko vitamina C in pa chlorophyll ter nekaj koristnih mineralnih snovi, ki ščitijo in preprečujejo krvavenje zobne dlesni, chlorophyll pa celo pospešuje razmnoževanje rdečih krvnih teles. Če pa čaj predolgo kuhamo ali pravilno povedano, parimo, se pri tem izluži tudi nekaj tanina, ki pomirjače vpliva na prebavo.

Za kuhanje čaja vzamemo vedno svežo vodo, ki naj zavre, čaj pa ne sme vreti, marveč ga le poparimo, po možnosti pa čajnik in tudi skodelico pogrejemo. Čaj ni potreba precejati. Pakiran je namreč v posebnih vrečkah ali, kot se strokovno imenuje, v čajnem pompanduru. Pompandur položiš v čajnik ali v skodelico in ga prelijesh z vrelo vodo. Ko se ti zdi čaj dovolj močan, po eni ali dveh minutah z žličko pompandur dvignemo in odstranimo. Če nismo vajeni posebno močnega čaja, lahko pompandur še enkrat uporabimo.

Čaj se odlično veže z limono. Čaju dodamo limonin sok ali pa, če z limono štedimo, na vsako skodelico tanko odrezano rezino limone.

Čaj se odlično veže z mlekom. Že kuhanemu čaju dodamo nekaj žlic mleka. Mleko ni nujno prekuhavati, ker je v steklenicah že pasterizirano.

Čaj se odlično veže s smetano — angleški čaj. V ta namen kuhamo trojno močni čaj in čajni pompandur uporabimo le za enkrat. K čaju pa ponudimo sladko, ne stepeno in v pari pogreto tekočo smetano.

Čaj sladkamo le toliko, da je prijeten za okus. Z odvečnim sladkorjem čaj pokvarimo, podobno kot pri kavi.

Rusi pijejo čaj (vroč) tudi poleti ob največji vročini. Vse opisane načine čajev lahko pijete tudi hladne, posebno poleti.

časa čakati na sidrišču, kakšno miljo proč od obale. Čakali smo na plimo.

Najprej nas je pozdravil čudovit sončni vzhod, ki nam je po dolgih dneh spet odkril celino. Potem so se pojavili čolni domačih trgovcev in črnoborzijsancev. Še preden so pristali ob ladijskem boku, so nam moške v njih iz oddaljenosti klicali nerazumljive besede. Mornarjem niso bile nerazumljive: bile so kupčijske ponudbe. Prekupčevalci so se predvsem zanimali za cigarete. Plačevali so dobro. Tisli, ki so jih bili nakupili v Džibutiju, so jih lahko tu prodali s skoraj stoozdolnim dobičkom. Tudi žgane pijače so šle v promet: vendar ne s takim profitom kot tobak.

Ko so prišli cariniki, so se čolni porazgubili. Suhe, temnopolte postave v njih so zaveslale k drugim ladjam, ki nenehno prihajajo v to veliko pristanišče. Čeprav vesla niso posebno hitra, vselej prehitijo carinske uslužbenke v motornih čolnih.

En čoln je pa vendarle ostal: motorni čoln ga ni vzemiril. V belo krojeno obleko odet možakar v njem je v angleščini in italijansčini dopovedoval, da lahko trguje po mili volji, ker ga s policijo in cariniki veže poseben dogovor in jih zato tudi plačuje. Ob njem sta sedela na pol gola veslača. Krilil je s šopom bankovcev in klical znamke ameriških in angleških cigaret. Dobil je nekaj zavrtkov, potem pa odveslal za ostalimi. Cariniki se ga zares niso lotili.

Vse doslej so nas v pristaniščih pozdravili galebi. Tokrat nas niso: na ladijski krm sta priletela drobna rumena metulja, podobna našim citrončkom, z njima pa jata krakarjev. Njih krakanje je bilo neprijazno. Napolnilo je vse ozračje. Nad krakarji so krožili jastrebi in morski orli. Vse nebo je bilo polno ptic. Na lovu za plenom so kot kamni padale v globino.

Ob „Romaniji“ je bilo v zalivu še mnogo drugih ladij. Več kot trgovskih je bilo beloobarvanih vojnih: rušilcev, minolovcev, podmornic, križark, torpedovk, lahkih in hitrih bojnih čolnov itd. Zvečer sem bral v časnikih, da ima indijska flota manevre.

Bombaysko pristanišče je delo narave. Otoki oblikujejo s celino lep polkrožni zaliv. Mesto leži na koncu večjega otoka, ki se stiska h kopnini. Ob vzpenjanju sonca so se iz sive neopredeljenosti izoblikovali v polkrogu pred nami otoki, kot temne sence. Na njihovih slemenih so se igračkasto zarisala pinijam podobna drevesa: z dolgimi, tankimi debli in gobaslimi krošnjami na njih.

Mesto v daljavi je bilo potopljeno v sajasto meglo. Bombay sodi v Indiji med najbolj razvita industrijska središča. Temna koprena je bila dovolj redka, da smo lahko razločili črne sence hiš, dimnikov, stolpov in kupol, ki so se v sklenjenem obrisu razpotegnile čez dobršen del obzorja.

Ko smo za soncem dvignili sidro, se nam je v bližini luke odkrila Carzoujeva slika: proti nebu so štrleli številni kraki orjaških pristaniških žerjavov, jambori in dvigala. Ladijski pilot, ki se je pripeljal s cariniki, je v gneči med ladjami dolgo manevriral, preden smo pristali ob pomolu.

Nisem se še izkrcal, ko se mi je že razodela stotera podoba Indije. Na nabrežju pod nami je vrvalo življenje, ki so mu prvi vtisi zaznali le nasprotna: ljudi, noš, ras, tipov, stanov, vonjev in religij. Vrvežu so se oči še nekako privadile. Kq pa mi je začel David razlagati posamezne kaste in stanove ter znamenja, ki so jih odrejela, sem vse pomešal. Gledal sem le migotanje, obarvano z uboštvom, ki se je tu in tam hlapčevsko klanjala bogatiji.

O tem, kar so mi o Indiji povedali Gandhi, Nehru, Mende, Forster in druga literatura, sem utegnil razmiš-

ljati šele zvečer. Ves dan sem tekal in strmel v odčarano sliko domišljije. In vendar mimo tistega, kar sem bil bral, nisem dosti pričakoval. Prvikrat sem se zavedel, da smo v svojih abstrakcijah zmorni romantizirati celo bedo.

Človeško mravljišče je vrelo iz neštelihih izvirkov in se izpremešalo v tokove, katerih gibanjem nisem znal določiti smeri. Ljudje pod nami so bili povečini moški. Žensk skoraj da nisem opazil. Vsi so bili oblečeni v belo. Kljub temu so bile v njih oblačilih in v načinu oblačenja velike razlike: nekateri so imeli hlače in srajce krojene po zapadnjaškem vzoru, nekateri so imeli okoli ledij ovito široko bombažno tkanino, vtem ko jim je gornjo polovico telesa zakrivala skoraj do kolen segajoča srajca brez ovratnika, nekateri spet so bili goli do pasu, nekateri pa domala povsem goli. Na glavah so imeli turbane, čepice, kape in pokrivala, ki jih dotlej še nikoli nisem videl. Tudi to so bili razpoznavni znaki različnih socialnih kategorij.

Preden sem preko spuščene mostu smel na kopno, sem moral zadostiti carinskim, policijskim in zdravstvenim formalnostim. Takoj za tem ko sem zabredel med ljudi, me je pogoltnil vase sopen zavdah vlage, vročine in množice. Med tokovi, ki so brez smeri drli na vse strani, sem se rinil proti pristaniškemu izhodu. Tu so me presegli pazniki in stražarji: ko sem jim pokazal dovolilnico, sem smel skozi ozki prehod.

Na cestli so me sprejeli berači, otroci, vodiči, razni posredovalci, trgovci na drobno in na debelo, izvoščiki, rikšisti, radovedneži itd. Zakoračil sem v špalir, kjer je vsakdo nekaj ponujal, razlagal, svetoval, ali se kakorkoli drugače vsiljeval. Nekdo me je povlekel za roko:

„Gospod, stopite v mojo kočijo! Pokazal vam bom vse: Victoria Gardes, Gale oi Indija, Malabarski grič, Ptičjo tržnico“ itd., itd.

(Nadaljevanje sledi)

ZAVITI ZREZKI IZ SRNINEGA MESA

Narežemo večje tanjše zrezke, jih malo potolčemo, posolimo in namažemo s stolčenim brinjem in potresemo s poprom. Brinja ne damo veliko, ker bi imelo sicer premočen duh.

Na slanini prepražimo malo čebule in zelenega peteršilja, dodamo ožeto namočeno žemljo, ki jo tudi popražimo, majaron in jajce ter namažemo na zrezke. Zrezke tesno zavijemo in povežemo z nitko. Na hitro jih opečemo z vseh strani, potem pa dušimo z zelenjavami iz kvaše, zalivamo s kvašo in mehko potresemo z moko. Zalijemo s kvašo ali juho, precedimo in dodamo kislo smetano.

DIVJA PERUTNINA

Tudi vso divjo perutnino, če je stara — kar spoznamo po močnih krempljih in ostrogah — denemo lahko v kvašo in jo pripravljamo kot zajca ali srno. Če je pa mlada, jo pečemo kot navadno perutnino. Stare živali tudi pretaknemo s slanino, mlade pa le ovijemo z rezinami slanine in pečemo malo časa, da nam meso pri rezanju ne razpade. Med pečenjem jih polivamo s presnim maslom.

Iz divje perutnine pa pripravimo lahko tudi okusno rižoto, paprikaš ali obaro.

Poskusite!

JETRNI ZAVITEK

V z e m i : 6 dkg maščobe, 6 dkg moke, 3 jajca, za nadevo konico pecilnega praška, ščep soli.

Z a n a d e v : 20 dkg poljubnih jeter, poper, sol. Maščobo dobro vmetamo in ji počasi dodamo rumenake. Ko vse to naraste, primečemo še trd sneg iz beljakov in moko, ki smo ji dodali pecilni prašek in sol. Vse skupaj rahlo primečemo in namažemo za pol prsta na debelo po dobro namazanem in z moko potresenim pekačem. Testo na pol spečemo v srednje vroči pečici, nato ga namažemo z nadevom, še vročega zvijemo in znova denemo v pečico, da se vse skupaj dobro prepeče. Ohlajeno rulado zrežemo na prst debele rezine, jih denemo na krožnike in nanjo nalijemo čiste kostne juhe.

Spike in Calagan sta imela privatni detektivski biro v 15. nadstropju na oglu Glavne in 23. ulice. Vrata biroja so bila nasprotno dvigala. Bila so oguljena, toda Spike ni imel denarja, da bi jih pobarval. Razen tega njegovih klientov to ni posebno motilo.

V prvi sobi je Affie Pern pisala na pisalnem stroju. Nosila je deset centimetrov visoke fancoske pete in rdeče lase. Bila je sex appeal na kvadrat. Klienti so jo gledali z izbuljenimi očmi, vendar jim to ni dosti koristilo, vsaj ne pogosto. Bila je zelo pametna.

Za njeno sobo je bila Spikova pisarna. Calagan je bil večinoma na terenu. Spike je sedel z nogami na mizi. Kadil je in razmišljal. Skozi vrata je bilo slišati, kako Affie

„Sijajna zamisel, Spike!“

„Si prisluškovala kajne?“

— „Kakopak.“ Sedla je in prekrizala nogi. — „Poslušaj, Spike. Veš, da te zelo cenim, hotela sem ti reči... toda mislim, da te je Calagan nevarno prehitel na tistem poslu v zvezi s Steinerjem.“

„Kaj praviš? Vem, da je slab partner, toda ne morem se ga rešiti. Preveč ve in prav toliko ve tudi njegova žena. Ne maram je.“

„Vem, saj tudi ona ne mara tebe. Poslušaj, Spike, zakaj ne urediš, da bi opravil ta posel na postaji Calagan. To je kot nalašč zanj. Dobro strelja.“

Spike jo je sumljivo pogledal.

„Kako misliš to?“

„Takole. Naj gre z dekletom na postajo

majhna sprememba. Posel bo opravil Calagan, jaz pa bom v bližini. In še nekaj: mislim, da bi se midva lahko večkrat videvala, hej?“

„Zakaj pa ne? Kakor želiš, samo da se zvečer vse dobro konča!“

„Ne skrbi, pridi s kovčki pome ob 19.30 in prinesi denar. Mislim, da bi bilo dobro odpovali malo do New Yorka. Pristajaš? Na svidenje, draga.“

Spike je sedel z nogami na mizi in zavijal cigareto, ko se je med vrati pojavila Molly Phackit.

Preoblekla se je bila in bila videti čudovita.

„Uspelo je. Toda žal mi je Calagana. Bil je čeden možki.“

ZADOBROVOLJO

PREVIDNOST

— V spanju govorim, gospod doktor, ali mi lahko napišete recept za kakšen uspavalni prašek?

— Če tako in tako spite, vendar ne potrebujete uspavalnih sredstev.

— Vem, ampak jaz jih potrebujem za ženo. Sicer lahko sliši kaj govorim.

SAMO EN SKOK

Stric Pavle in njegova žena sta prišla na obisk. Komaj sta dobro sedla, je že začel mali Janezek moledovati strica:

— Prosim, stric, poskoči enkrat samkrat z menoj.

— Kaj? Kako? Poskočim naj? — se je zbudil stric.

— Ja, — je začel mali Janezek, — mamica je včeraj rekla, da rad od časa do časa skočiš čez plot.

ODKRITJE

— Petindvajset let že imate ključ hišnih vrat, zdaj pa iznenada ne odklepa več. Kdaj ste to odkrili?

— Po smrti moje žene.

POEZIJA IN PROZA

— Moj oče je tako vesel, da ste pesnik, — je povedala Ela svojemu novemu kavalirju.

— Čudovito, — se je navdušil mladi pesnik, — vaš oče ima torej rad poezijo?

— Ne posebno. Ampak moj prejšnji zaročenec, ki ga je oče skušal vreči skozi vrata je bil boksar.

NAPAČNI ŽEBELJ

Francelj bi rad zabil žebelj v zid. Pri tem pa je tako neroden, da je tiščal k zidu žebeljkovo glavo, s kladivom pa je zabijal po konici žeblja.

— Spet so me v trgovini okoli prinesli, — se je jezil Francelj.

— Ne, ne, — ga je podučil Janez. — Žebelj je že pravi, le zabiti bi ga moral na nasprotno steno.

Lepega dne pa je prišla k nama hišnica in zavpila:

»Spet je v naši četrti! Neka starka ga je skušala podtakniti trgovcu delikates.«

Naslednjega dne so videli prekleti bankovec v drogeriji, zatem pri mesarju, pri trgovcu s sadjem in pri drugih trgovcih.

Vznemirjenost je naraščala. Nenadoma so prenehali govoriti o njem, in sicer iz preprostega razloga, ker se je znašel v Margeritini denarnici.

Po vsej četrti je spet zavladal preplah, ker je hišnica obnovila dejavnost. Skušala je podtakniti nesrečni bankovec povsod, kjer se je pokazala priložnost. Zatem je spet zavladal mir.

Po tednu dni se je vrnila in pomolila Margeriti bleščeče nov bankovec za pet sto lir.

»S težavo mi je uspelo,« je dejala. »Morala sem skoraj do Bogia. Zdaj kroži daleč od tod. Bodimo brez skrbi!«

Margeritini pojmi o aritmetiki so bili posebne vrste in tega večera je bila zelo zadovoljna.

»Giovannino,« je zaklicala. »Naš račun je spet čist. Prvič sem dobila pet sto lir in drugič prav tako. Tisoč lir sem izgubila in tisoč dobila.«

Nisem protestiral in tako sva zadovoljno legla spat. Toda okoli ene ponoči se je Margarita nenadoma prebudila.

»Giovannino!« me je poklicala. »Če bi še enkrat dobila ponarejeni bankovec in bi ga hišnica vnovčila, bi imela pet sto lir dobička. Ali je to mogoče?«

»Najbolje bi bilo, da ne misliš na to,« sem ji odvrnil.

Margarita ni več razmišljala o tem in minili so štirje tedni. Lepega večera pa sem slišal prestrašen krik. Stekel sem v kuhinjo in opazil Margarito. Stala je pred kredenco in s plašnimi očmi strmelja v predal. In zares: v predalu je ležal prekleti bankovec.

Nekega dne sem pripovedoval dogodek prijatelju, ki je bil blagajnik v banki. Hotel si je ogledati ponarejeni bankovec. Vzel sem ga iz denarnice in mu ga pokazal.

Margarita je s strahom opazovala, kako skrbno je blagajnik pregledoval bankovec, ga otipaval in naposled primaknil k svetlobi.

»Slab tisk, vendar veljaven,« je dejal na koncu.

Zatem ga je položil v svojo listnico z drugimi tisočaki in nama vrnil dva nova bankovca po pet sto lir.

Zmedena sva odšla domov. Nenadoma se je Margarita ustavila sredi ulice: »Giovannino,« je dejala. »Prvič sem dobila od hišnice pet sto lir, drugič pet sto lir in zdaj tisočak. Ali je mogoče, da sva zaslužila čistih tisoč lir?«

»Na tem čudnem svetu je vse mogoče,« sem odgovoril skromno.

P. CHERNEY

Poštena pogodb

piše na stroj. Jezilo ga je, ker sploh ni vedel, če mora zares tipkati.

Pravkar je zavijal novo cigareto, ko je vstopila Affie.

„Prišla je neka dama... Molly Phackit, Carryjevo dekle.“

Spike je tiho zažvižgal in umaknil noge z mize. Nasmehnil se je.

„Pripelji jo, lepotica. Morda bo kaj posla.“

Spike je z glavo pokazal ženi, naj sede. „Kaj lahko storim za vas, draga?“

Sedla je. Bila je lepa kot slika, plavalaska s postavo, ki je človeka pripravljala do razmišljanja. Modre oči so se ji nenehno smejale.

„Poslušajte, mister Spike. Mnogo so mi pripovedovali o vaši organizaciji. Pravijo, da ste zelo sposobni. Glejte, za kaj gre: v neprilikah sem in mislim, da bi mi vi lahko pomagali.“

„Poslušam...“ je rekel Spike.

„Jim Carriot je pokazal s prstom na mene. Ne vem, kako je prišel na bedasto zamisel, da sem bila jaz tista, ki je opozorila orožnike, ko so ubili Legnarda v Chicagu. To ni res, toda Jim je trmast. Tako sem pomislila, da zrak v Chicagu ni več čist, in sem prišla v San Francisco.“

Spike je spet položil noge na mizo.

„In potem?“ je vprašal in jo gledal.

„Danes zjutraj so mi sporočili po telefonu iz Chicaga, da se je Carriot odpravil sem. Ve, da ga bodo tokrat ujeli, toda prej želi ubiti mene. Prihaja zvečer ob sedmi uri z vlakom.“

„To je v redu,“ je rekel Spike. „Treba je samo obvestiti Colsona na upravi policije. Ta ga bo s svojimi ljudmi že počakal in ga strpal...“

Prekinil ga je njen glasni smeh.

„Kaj vi ne veste, kdo je Jim Carriot? Tudi če ga bodo zaprli, bo prišel ven vsaj za toliko časa, kot je potrebno, da me ubije, ali pa bo to storil kateri od njegovih ljudi. Dokler bo živ, ne bom varna.“

„Da... Predpostavimo, da ga počakam na postaji in ubijem na vaš račun. Ali hočete to?“ je vprašal in se cinično nasmejal.

Ona je primaknila stol bliže in se nagnila proti njemu, da ga je vonj po parfumu dražil v nosnicah.

„Točno, to sem hotela. In glejte, kako. Ko bo vlak pripeljal na postajo, boste z menoj. All right: in kaj se bo zgodilo? Jim bo izstopil iz vlaka in me opazil. Kaj boste storili vi v tem trenutku? Zasvetila se bo pištola, kajne. In vi? Vi boste že pripravljeni in še preden bo potegnil revolver, boste že streljali. Kaj bo pozneje? Vi ste privatni detektiv, ki je ustrelil enega najbolj nevarnih ameriških gangsterjev. Ali razumete?“

„Da, dobra ideja. Poslušajte, gospa, koliko je po vašem ta zamisel vredna?“

„Deset tisoč dolarjev — tisoč vnaprej. Sprejmeš, možakar?“

„All right — odštej denar.“

Dala mu je bankovec za tisoč dolarjev, ki ga je takoj vtaknil v prsni žep.

„Kje stanuješ?“ jo je vprašal.

Pudrala si je nos pred ogledalom, ki je viselo na steni. „V Chamindal Apartementu v ulici Penvors.“

„O. K.“ je rekel smeje. „Ob 18.40 pridem pole. In ob 19. uri in pol bom vzel še drugih devet tisoč!“

Ko je Molly Phackit odšla, se je med vrati pojavila Affie.

in vse naj poteka, kot je predvidela ona. Samo premisli: Carriot nikoli ne zgreši, kamor strelja. Preden bo izvlekel revolver, bo Calagan streljal. Iz neznanega vzroka pa bo njegov revolver odpovedal in... Uganiti kaj se bo zgodilo.“

„Pa... Carriot bo za hip pustil dekle v miru in bo streljal vanj...“

„Tako je... In potem... ga boš z druge strani, preden bo streljal nanjo, napolnil s svincem ti. Ali razumeš? Z enim zamahom se rešiš nezaželenega partnerja in dobiš deset tisočakov. Polrebno je samo vtakniti v Calaganov revolver nekaj slepih nabojev...“

„Odlično...“

„In kaj bom dobila za vse to jaz?“

„Ne skrbi, mala. Mislim, da bova ti in jaz zvečer odpovala nekam na dopust.“

Spike je potegnil iz blagajne Calaganov revolver, izvlekel štiri nabojne in odstranil svinčenke. Odprlino je zakoval, da ne bi izpadel smodnik. Vrnil je nabojne v saržer in dal orožje Affie.

„Daj to Calaganu, potem pojdi domov in pripravi kovčke. Čakaj me v svojem stanovanju. Prišel bom pote zvečer ob devetih. Na svidenje, bebica.“

Ko je Affie odšla, je Spike poklical po telefonu Molly Phackit.

„Poslušaj, lepotica! Vse je v redu, samo

GIOVANNINO GUARESCHI

Ponarejeni bankovec

Šel sem na trg, da bi kaj nakupil, pa sem se nenadoma zavedel, da imam v denarnici le bankovec za tisoč lir in da nimam cigaret. Vstopil sem v trafikiko, zahteval škatlo švicarskih cigaret in položil na mizo bankovec za tisoč lir.

„Kaj je to?“ me je vprašal trafikant in pokazal na bankovec.

„Bankovec za tisoč lir,« sem odvrnil.

Trafikant je poklical svojo ženo, ki je na drugi strani mize brala časnike.

„Marija, pogledaj to!“

Žena je pogledala proti nama in si od daleč ogledala bankovec.

„Aha,« je rekla. »Spet je v prometu.«

Trafikant me je vprašal, ali stanujem blizu Porta Volte.

»Stanujem v četrti Lambrate,« sem odgovoril.

»Videti je, da je spet spremenil okolico,« je pripomnil trafikant. »Ze ves mesec ga ni bilo na trgu. Tu ga vsi poznamo.«

Pri tem sem pogledal na bankovec in sapa mi je zastala v grlu: To je bil najslabši primerek ponarejenega bankovca. Bankovec te vrste bi mogel vnovčiti največ za 50 lir.

Vrnil sem cigarete in položil v denarnico strahotni bankovec za tisoč lir.

»Niste imeli sreče!« se mi je porogljivo nasmehnil trafikant. »Udarce življenja je treba sprejemati s filozofskim mirom.«

Napotil sem se proti prostoru, kjer parkirajo avtomobili, in upal, da mi bo vendar uspelo najti avto, da bi se odpeljal. S taksijem ali tramvajem se nisem mogel peljati. Domov sem šel peš.

»Ali je bilo vse v redu?« me je vprašala Margarita.

»Da,« sem odgovoril, ker me je bilo sram priznati, da so mi podtaknili ta prekleti bankovec za tisoč lir.

»Čudovito!« je zaklicala Margarita. »Tako hitro si se znebil tistega ponarejenega bankovca za tisoč lir, ki sem ti ga položila med drug denar v listnico.«

Tega ne pripovedujem samcem, marveč govorim zrelim ljudem, stariim oženjenim junakom, ki me bodo razumeli in ki vedo, kakšne

genialne domisleke imajo kdaj pa kdaj ženske.

Vzel sem prekleti bankovec iz denarnice in ga pomolil Margariti pod nos.

»Če je človek tako naiven in dovoli, da se mu pripeti nekaj tako strašnega, tedaj mora prenesti tudi vse posledice. Takšne bankovce za tisoč lir je treba požgati. Vse drugo pride pod paragraf kaznivega razpečevanja ponarejenega denarja. Preberi, kaj piše na bankovcu na tem oglu.«

Margarita ni našla ničesar niti v desnem niti v levem oglu. Tam so bile le črtice in nerazumljiva znamenja. Sicer pa ni mogoče pričakovati, da bi bilo na ponarejenem bankovcu videti kakšen napis. V zvezi s pravimi bankovci za tisoč lir pa je Margarita zastopala povsem svoje stališče.

»Tisti, ki mi ga je dal, ga mora vzeti nazaj.«

»Kdo pa ti ga je dal, Margarita?«

»Tega ne vem, ker povsod kupujem. Kako naj vem, kdo mi ga je dal.«

Odšla je ven in se vrnila čez dve uri. Kljub vsemu je morala hiteti saj prepiranje s pekrom prodajalcem delikates, drogeristom, prodajalcem sadja, čevljarjem in slaščičarjem jemlje čas. Četudi upoštevam, da ženske po navadi naglo govorijo, pomenita omenjeni dve uri zares rekorden čas.

Margarita je še vedno imela bankovec za tisoč lir, ki je bil ponarejen tako, da ni mogla z njim nikogar preslepiti. V takšnih primerih je hišnica najboljši razsodnik. Obiskala naju je in Margarita ji je rekla: »če se iznebite tega bankovca moro deliti dobiček.«

Minila sta dva mračna dneva. Naposled se je pojavila hišnica in dala Margariti bankovec za pet sto lir.

»Morala sem ga nesti v drugo četrt,« je govorila.

Dejal sem, da je ta bankovec najsrmotnejša reč na svetu; nečastna ogabna stvar. Toda v resnici sva bila vesela, ker sva se ga znebila. Treba je bilo videti, kako se je po tem po vsej četrti razširil optimizem, saj je bankovec ležal kakor mora nad vsemi prodajalci in ženskami, ki so kupovale v prodajalnah.

Važni sklepi o manjšinskem šolstvu

Stalni italijansko-jugoslovanski odbor, ki na podlagi londonskega sporazuma obravnava vprašanja manjšinske zaščite v obeh državah, je imel meseca decembra v Beogradu svoje deseto zasedanje. Na zasedanju, ki je potekalo v duhu medsebojnega razumevanja in sodelovanja v skladu z odnosi med obema državama, so proučili razna vprašanja skupnega interesa, ki se nanašajo na ustrezni narodnostni skupini (na slovensko manjšino v Italiji in italijansko manjšino v Jugoslaviji — op. ured.), in opravili koristno izmenjavo informacij in misli o teh vprašanjih. Za razliko od prejšnjih zasedanj, po katerih je bilo vedno objavljeno le kratko uradno sporočilo brez kakršnihkoli konkretnih sklepov, pa vsebuje uradno sporočilo o X. zasedanju tudi konkretne rezultate.

Mešani odbor — je rečeno v sporočilu — je dosegel sporazum, da se v bližnji prihodnosti po poprejšnjih podrobnih pogovorih najprej na stopnji strokovnjakov, nato pa med predsednikoma obeh delegacij, uresničijo nekateri predlogi s področja šolstva in kulturne izmenjave. Sporazum se v podrobnostih nanaša

- na organiziranje letnih seminarjev za usposabljanje učnega osebja z drugega področja;
- na dodeljevanje — na podlagi recipročnosti — po tri štipendije za obiskovanje izpopolnjevalnih tečajev na visokih šolah druge strani;
- na izmenjavo knjig za šolske knjižnice in — ko bo to mogoče — tudi učbenikov;
- na organiziranje ekskurzij za učence;
- na proučevanje učnih programov in učbenikov zgodovine s strani strokovnjakov dveh strani.

Ob podpisu tega sporočila sta predsednika obeh delegacij podala posebno izjavo. Vodja jugoslovanske delegacije Mitja Vošnjak je opozoril na pozitivno ozračje med zasedanjem, ki je bilo v skladu z značajem odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Vodja italijanske delegacije Castronuovo pa je izrazil svoje zadovoljstvo z rezultati X. zasedanja ter dejal, da je bila izmenjava misli zelo koristna in je pripeljala do zadovoljivih rezultatov, zato je mnenja, da bodo pobude tega zasedanja imele recipročno koristne rezultate za obe manjšini in obe državi.

75 let Socialistične stranke Avstrije

V Hainfeldu na Nižjem Avstrijskem je bila v ponedeljek velika slavnost ob 75-letnici zgodovinskega združitvenega kongresa takratne socialdemokratske stranke, predhodnice današnje Socialistične stranke Avstrije. Na spominski svečanosti ob spomenu, ki spominja na ta zgodovinski dogodek pred 75 leti, je govoril zunanji minister dr. Kreisky, slavnostni govor na veliki slovesni prireditvi pa je imel predsednik SPÖ vicekancler dr. Pittermann, ki je med drugim poudaril:

Vrnili smo se na zgodovinsko mesto združitvenega kongresa v Hainfeldu, da po 75 letih podamo obračun, kako smo čuvali dediščino naših prednikov, glasnikov demokratskega socializma v Avstriji. Avstrijski socialisti so skozi vse viharje, ki so jim bili izpostavljeni tekom 75 let, zvesto čuvali obveznosti, naložene jim v Hainfeldu. 75 let so bili avstrijski socialisti vedno zvesti načelom demokracije in so naši možje in naše žene doprinesli največje žrtve za ohranitev in zopetno vzpostavitev demokracije. Kot edina izmed današnjih avstrijskih strank Socialistična stranka Avstrije v teh 75 letih od svoje združitve nikdar niti za trenutek ni stopila od ravne poti demokracije.

V svojem govoru je vicekancler dr. Pittermann omenil tudi narodnostni program avstrijskih socialdemokratov iz leta 1899, v katerem je bila proglašena popolna enakopravnost vseh narodnosti takratne monarhije. Narodi takratne Avstrije — je dejal — in vsi evropski narodi bi danes lahko živeli bolj mirno in v človeškem povezani, če bi se takrat posrečilo premagati nacionalizem, kot so to zahtevali avstrijski socialdemokrati. Kot čuvarji te dediščine imamo dolžnost, da v Evropi, ki jo delijo zidovi in bodeča žica, zastavimo vse svoje sile, da bodo takrat za staro Avstrijo zahtevana načela uresničena za vso Evropo.

Z zaupanjem v leto 1964

Ob vstopu v novo leto so vodilni državniški širok po svetu naslovili na svoje narode posebne poslanice, v katerih skušajo na podlagi razvoja, ki je bil dosežen v zadnjem letu, nakazati smeri, v katerih se bo razvijala v novem letu notranja politika posameznih držav in mednarodna politika. V teh svojih napovedih so si državniški edini v tem, da so bili v minulem letu doseženi važni uspehi in zato lahko stopamo v novo leto z upravičenimi upi v nadaljnji napredek krepitve miru na svetu in sporazumevanja med narodi.

Novoletni poslanici sta izmenjala tudi ameriški predsednik Johnson in predsednik sovjetske vlade Hruščov, ki se zlasti sklicujeta na

doseženo izboljšanje odnosov med obema veselilama ter poudarjata pripravljenost, da bosta še dalje delovala za boljše razumevanje med narodi in s tem za utrditev miru. »V naših rokah imamo prihodnost miru — je dejal Johnson — in upanje milijonov ljudi; trdnost upam, da bomo dobri varuhi tega zaupanja.« Hruščov pa je poudaril: »Upamo, da bo novo leto prineslo novo pomembno napredovanje bodisi pri reševanju važnih mednarodnih vprašanj, kakor tudi za izboljšanje odnosov med Sovjetsko zvezo in Ameriko v korist ameriškega in sovjetskega ljudstva in v korist okrepitev svetovnega miru.«

Zvezni prezident dr. Schärff je v svoji novoletni poslanici omenil tudi tragične dogodke pred tridesetimi leti in dejal, da teh dogodkov ne smemo zamolčati, marveč moramo imeti pogum, da jim pogledamo v lice, kajti mlada generacija nas ne bi razumela, če ji tega dela naše zgodovine ne bi prikazali v pravi luči. Jugoslovanski predsednik Tito pa je ob tej priložnosti nakazal uspehe Jugoslavije pri izgradnji socializma ter v zvezi z mednarodnim položajem zlasti poudaril, da je med najodgovornejšimi ljudmi začelo prevladovati mnenje, da je mednarodne probleme treba reševati na miren način, ne pa s silo in vojno.

Hočemo biti lojalni in zavestni državljani Avstrije

(Nadaljevanje s 1. strani)

potrebo po konsolidaciji ZSO in njenih članic kot pogoj za notranjo utrditev in obnovo dela. Nakazal je tudi vlogo in pomen lista ter ob koncu opozoril na občinske volitve, ki bodo 1. marca 1964. V tej zvezi je med drugim poudaril:

Od nas in našega dela

bo odvisen uspeh pri občinskih volitvah

Dosledni načelom vključevanja v družbeno in državno dogajanje ter skupnega prizadevanja za nacionalne pravice koroških Slovencev se bomo povsod zavzeli za čim močnejše zastopstvo naših ljudi v občinskih odborih. Pri tem se zavedamo važnosti tega vprašanja in bomo napeli vse sile, da bo tudi v občinskih odborih manifestirana prisotnost našega ljudstva v južnem delu dežele. Pri izbiri občinskih odbornikov politična opredelitev ne sme igrati vloge, v občinih ne gre za svetovnonazorska vprašanja, marveč za gospodarske probleme in v občinski odbore morajo priti le najboljši, najbolj sposobni. Če smo v zadnjem času doživeli združitve posameznih občin na našem ozemlju, potem je še veliko večja važnost, da resno zgrabimo za delo, če hočemo prav v teh občinih priti do izraza. Toda to velja hkrati za vse naše občine, povsod se moramo z vsemi silami zavzeti, da bomo čim bolj močno zastopani, da bodo naši odborniki potem res lahko sodelovali, kadar bo šlo tudi za naša nacionalna vprašanja. Od nas, od našega dela, od naših skupnih naporov je odvisen uspeh. Treba je na delo in to naj bo naš glavni sklep današnjega občnega zbora: Vsi gremo na delo, strnjeno in skupno z vsemi Slovenci za čim bolj močno zastopstvo v naših občinih.

Po poročilih se je razvila živahna diskusija, v kateri so mnogi delegati povedali tehtna mnenja k posameznim prečim vprašanjem, nato pa je bil dosedanji odbor ponovno izvoljen za dobo enega leta.

Avtobusni promet med Borovljami in Tržičem

Od 4. januarja dalje bo avstrijska pošta na upravo vzdrževala vsako soboto in nedeljo redni avtobusni promet med Borovljami in Tržičem.

Iz Borovljami proli Tržiču bo avtobus vozil v sobotah ob 9.00 uri, v nedeljah pa ob 8.00 uri. Iz Tržiča se bo vračal v sobotah ob 15.15 uri, v nedeljah pa ob 16.15 uri.

Hiša v Pliberku, tik ob cerkvi, primerna za obrtnika, s stanovanjem in vrtom, prazna, naprodaj.
Obrnili se je treba do 20. 1. 1964 na Hranilnico in posojilnico v Pliberku, Hüblergasse 1.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Pelek, Velikovec, Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Polančnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolnil naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmav časa.

Sobota, 4. 1.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Jutranji koncert — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 „Osojski menih“, pripovedka — 15.50 Za filateliste — 16.30 Širni pisani svet — 17.00 Veseli konec tedna z glasbo — 18.25 Ljudske pesmi — 19.20 Mešano za vas — 20.15 Orkestrski koncert.

Nedelja, 5. 1.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke od včeraj — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališka ogledala — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Plesni ekspres od Charlstonea do cha-cha-cha — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.00 Šport — 19.45 Za dobro voljo — 20.10 „Domino“, komedija — 21.20 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 6. 1.: 7.00 Veseli skoki tipk — 8.05 Trije kralji iz jutrane dežele — 9.05 Popevke — 11.00 Operni koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Kmečka leto, kol je nekaj bilo — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Avstrijski komponisti — 18.00 „Cetrlji kralj“, pripovedka — 19.00 Šport — 19.30 Pianokotljal — 20.40 Srečamo se na plesnem parketu.

Torek, 7. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert 14.55 Posebej za vas — 15.30 Odkar sem te videl — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Knjige k vprašanju naših časov — 19.00 XY ve vse — 20.15 „El Caballero“, veseloigra — 21.30 Zabavna glasba.

Sreda, 8. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Zbor radia Celovec — 15.45 Predstavljam vam — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Glasba, ki se nam dopada — 18.00 Ljudske pesmi — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske zimske igre 1964 — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 9. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Walthar Nowolny — 16.00 Jazz — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Ljudske pesmi — 18.35 Oddaja za mladino — 20.15 Iz arhiva in kronike — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 10. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Antona Dvoraka — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Operetni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 19.00 Glasbena medigra — 19.10 Biseri lepote — 20.15 V spomin Oscarju Strausu.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na polju — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 4. 1.: 8.20 Popevke — 9.00 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 10.00 Operni koncert — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmav iz Avstrije — 15.15 Torej, stvari se dogajajo! — 16.00 Za delovna ženo — 16.30 Popevke — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vsaka stvar ima dve strani — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.15 Avstrijska Hit-parada — 21.45 Šport.

Nedelja, 5. 1.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.15 Glasbena od-

daja — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Melodije iz opere „Viktorija in njen huzar“ — 15.00 Ljudstva in domovina — 15.40 Nepoznana ljudska glasba — 16.00 Glasba z vsega sveta — 18.00 Temza-Danava — 18.25 Nazaj v šolsko klop — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.30 Lepi glasovi, lepe melodije — 21.15 Pariz, sprehad skozi stoletja.

Ponedeljek, 6. 1.: 8.05 Taki časi se ne povrnejo več — 9.00 Operni koncert — 10.00 Zabavna oddaja — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Glasbeni desert — 14.45 Mozaik v glasbi — 16.30 Zabavna glasba avstrijskih komponistov — 18.00 Popevke — 19.30 „Macbeth“, Verdijeva opera.

Torek, 7. 1.: 8.20 Glasba na tekačem fraku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri Zdrženih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasba Rudolfa Katniga — 16.30 Življenje se začne pri desletih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 19.30 Oddaja o letalstvu — 20.30 Opretno uverturo — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 8. 1.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturna poročila — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke — 19.30 Halo! Tenogerjil! — 20.15 Vseh devet — 21.40 Popravi, kar drugi zagrešijo.

Četrtek, 9. 1.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Orkestrski koncert — 14.10 Znani orkestri — 15.30 Avstrijski komponisti — 16.30 Glasba za viola d'amore — 17.40 Za ženo — 18.00 Od plošč do plošč — 19.30 Zveneči platno — 20.00 Pozor, snemanje!

Petek, 10. 1.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Pri godbenikih — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke — 19.30 „Popust: Zena“, slušna igra — 21.25 Trejta znamenja.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in patnike malarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 4. 1.: 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 9.25 Z mladimi pevci po svetu — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Lepe melodije — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Naši amaterji pojo — 17.35 Pesmi in plesni narodov Jugoslavije — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Novo v znanosti — 21.10 Za konec tedna — ples.

Nedelja, 5. 1.: 7.40 Pogovar s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Skladba za otroke — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši! — 11.50 Solistična zabavna glasba — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.05 Hammond orgle — 18.15 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Velika prijateljstva.

TELEVIZIJA

Sobota, 4. 1.: 15.00 Za družino — 15.25 Od včeraj do danes — 18.30 Kaj vidimo novega? — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.05 Komedijantski gospod Sebek — 20.50 Črna gledališča (2. del).

Nedelja, 5. 1.: 13.25 Mednarodni smučarski skoki, prenos z Olimpijske skakalnice — 17.00 Svet mladine — 17.30 Tekoče življenje — 19.00 Sedem dni svetovnih dogajanj — 19.20 Zanimalo vas bo — 20.00 Poročila in Čas v sliki — 20.15 „1000 besedi francosko“, veseloigra — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 6. 1.: 17.00 Za otroke od 11 let — 17.30 „Neumna reč“ — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Major Carlington, film — 21.30 Čas v sliki.

Torek, 7. 1.: 10.25 Mednarodne smučarske tekme — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.10 Enaindvajset — 21.00 Horizonti — 21.40 Čas v sliki.

Sreda, 8. 1.: 17.00 Za otroke od 11 let — 17.30 Sportni ABC — 18.00 Pri zdravniku rož — 18.30 Poročila — 19.00 Slika iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.10 Vreme spremenljivo, igra.

Četrtek, 9. 1.: 11.00 Šolska oddaja: „Princ Evgen“ — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.10 Šoh dami, komedija — 21.15 Kremelj, dokumentarni film — 22.00 Čas v sliki.

Petek, 10. 1.: 18.03 Eden kot ti in jaz — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.10 Glasba zale — Peter Weck — 21.00 „Tim Frazer“.